

باز آموزشی

معاونت غذا و دارو اراک - معاونت آموزشی

دانشگاه علوم پزشکی اراک

سمینار دو روزه فرآورده های گیاهی

سمیت ها و تداخلات با دارو

مدرس: دکتر لیلی عبدی

(فارغ التحصیل Ph.D داروسازی سنتی: دانشگاه تهران)

۹۷/۷/۲۰

نروید بر زمین هرگز گیاهی که ننوشته است بر برگش دوايي

گیاهان دارویی

▶ گیاهانی هستند که یک یا برخی از اندام‌های آنها حاوی ماده مؤثره است.

گیاه درمانی

فیتوتراپی: Phytotherapy ▶

فیتومد: Phytomed ▶

به معنی درمان با گیاهان ▶

مفردات

▶ گیاهی

▶ معدنی

▶ حیوانی

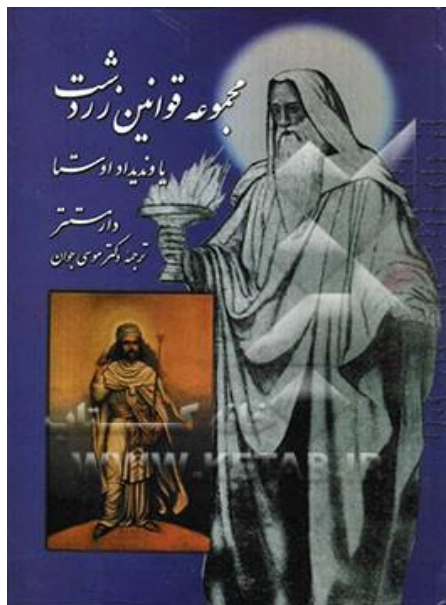
تاریخچه

▶ در خشت های بدست آمده در حفاریهای نیمه قرن هجدهم که به خط میخی می باشد، معلوم گردید از سه هزار سال قبل از میلاد مسیح ، برای درمان از صدها گیاه استفاده می شده است

وندیداد

► بخشی که در دوره ساسانیان نگاشته و به اوستا اضافه گردیده است، که در بر گیرنده احکام فقهی (شامل مسائل بهداشتی و آیینی) میباشد. که در آن به گیاهانی همچون سداب ، اسفند، مورد، میخک، آویشن و..... اشاره شده است.

ماتریا مدیکا

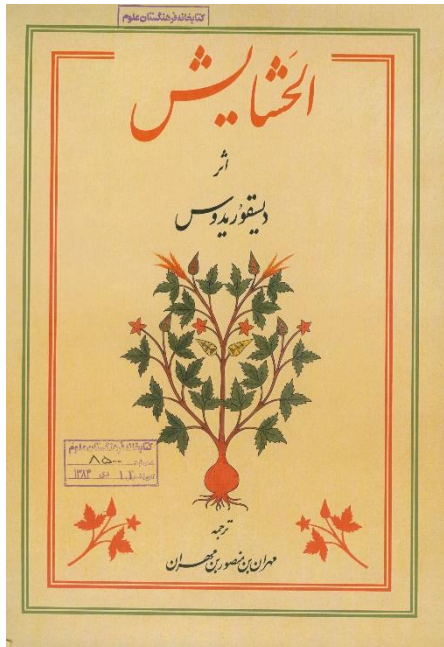
► دیسقوریدوس (۱ میلادی)

► یونانی ← عربی، لاتین، ایتالیایی، هندی

► سایر اسامی: الحشائش، الادویه المفردة، فی الحشائش و السموم

► مفردات (۶۰۰)

► مرکبات (۱۰۰۰)

الابنية عن الحقائق الادويه

▶ ابو منصور هروی (۴ ه.ق.).

▶ کهن ترین نسخه خطی تاریخ دار فارسی

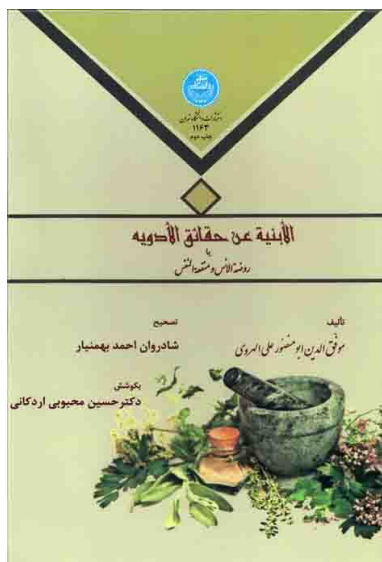
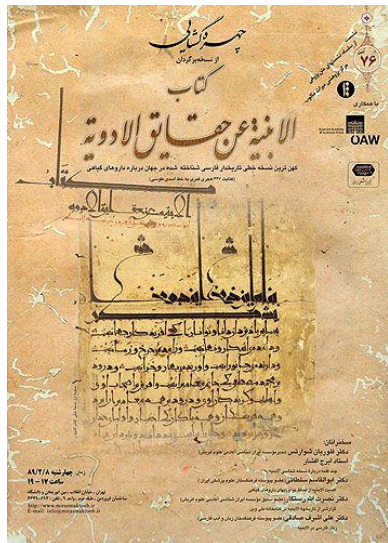
▶ به خط اسدی طوسی: موزه ملی اتریش

▶ مجموع مفرداتی که در آن عنوان شده ۵۴۷ مورد است

▶ متن تصحیح شده: به کوشش احمد بهمنیار

و حسین محبوبی اردکانی

در سال ۱۳۴۶ در تهران به چاپ رسیده است.

الحاوی فی الطب

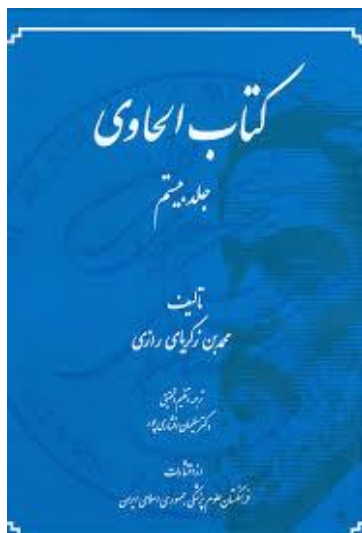
▶ ابوبکر محمد بن زَکریای رازی (۲۵۱ هـ ق - ۳۱۳ هـ ق)
▶ مهم‌ترین و پر حجم‌ترین تألیف رازی به شمار می‌آید.

▶ برگردان لاتین این کتاب در واتیکان، ۱۵ جلد شده‌است،

به همراه کتاب قانون مهم‌ترین کتاب پزشکی اروپا تا نزدیک سده بیستم بوده‌است

▶ عربی ← فارسی

▶ جلد ۲۰ و ۲۱: توسط دکتر افشاری پور ترجمه و تنظیم شده است.

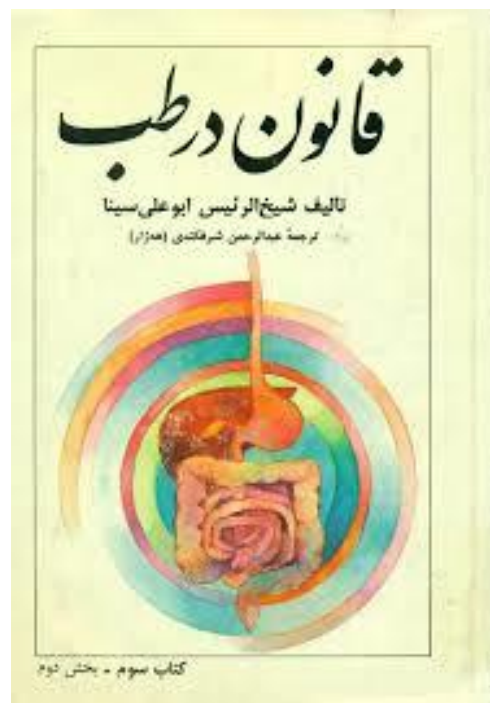
قانون فی الطب

► ابن سینا (۴ و ۵ ه.ق)

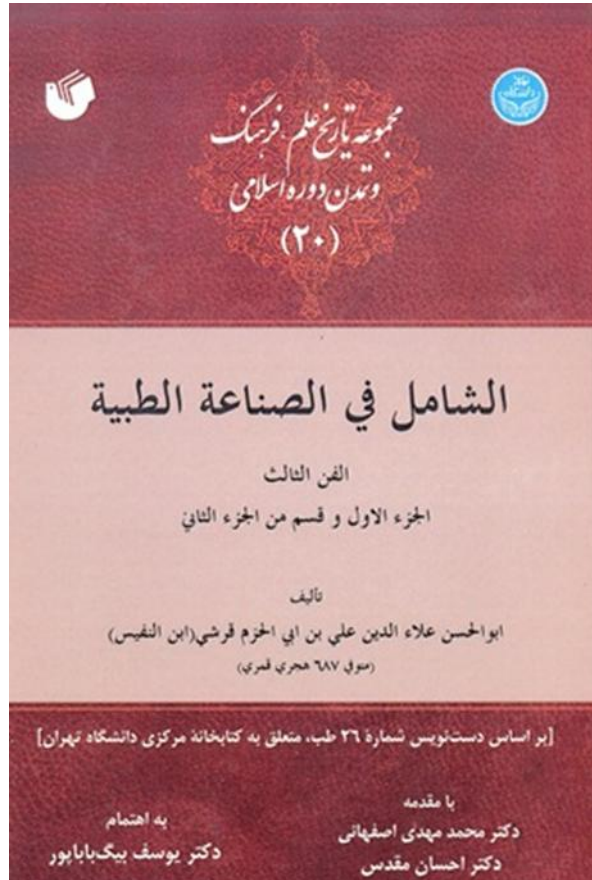
► عربی ← فارسی (عبدالرحمن شرفکندی (هزار) در دهه‌های ۱۳۴۰ و ۱۳۶۰)

► کتاب دوم

► مفردات (حدود ۷۰۰)

الشامل في الصناعة الطبية

▶ ابن نفیس قرشی (۷ ه.ق.)

▶ عربی

▶ مکانیسم عمل مفردات

اختیارات بدیعی

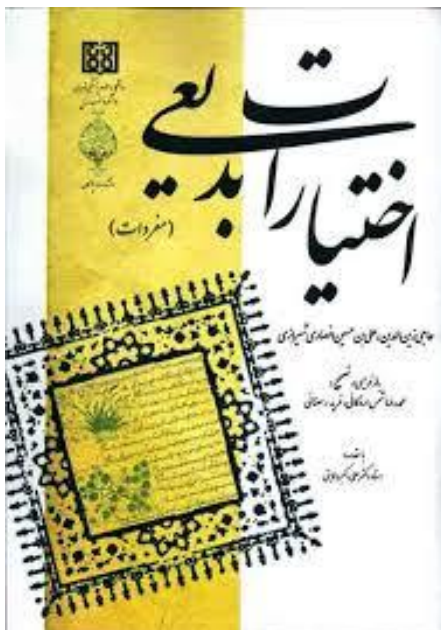
► علی بن حسین انصاری شیرازی (۸ ه.ق.)

► فارسی

► تصحیح و تحشیه توسط

دکتر محمد تقی میر

و بر اساس چهار نسخه صورت گرفته است.

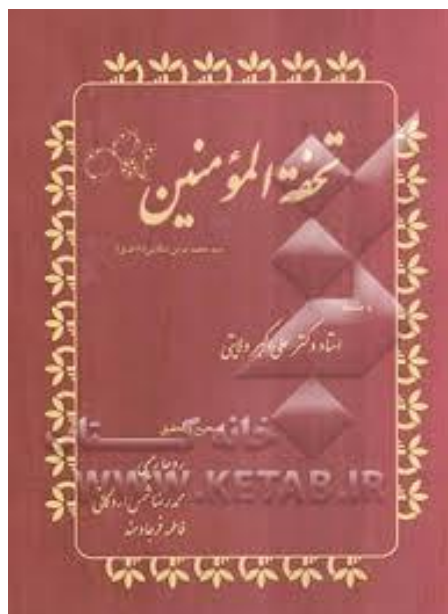
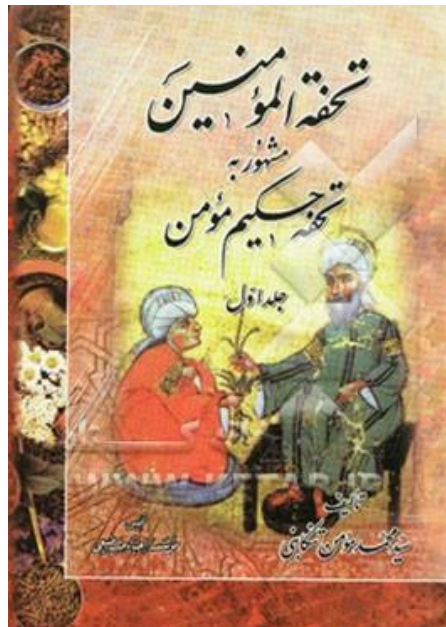

تحفه المومنین

▶ محمد مومن تنکابنی (۱۱۵۰ ه.ق.)

▶ فارسی

▶ مفردات و مرکبات

مخزن الادویه

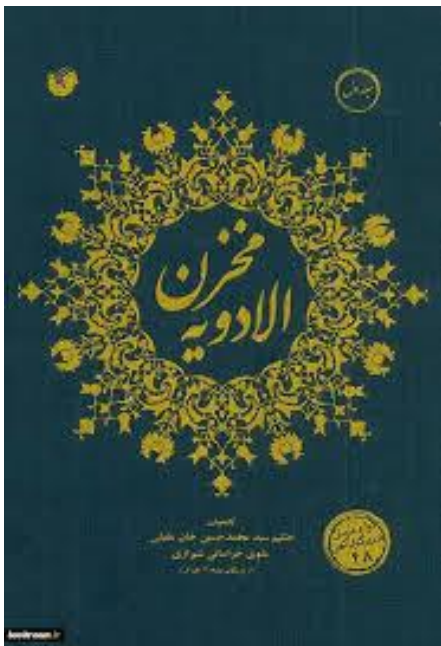
▶ محمد حسین عقیلی خراسانی (۱۲ ه.ق.)

▶ فارسی

▶ ۱۴ فصل

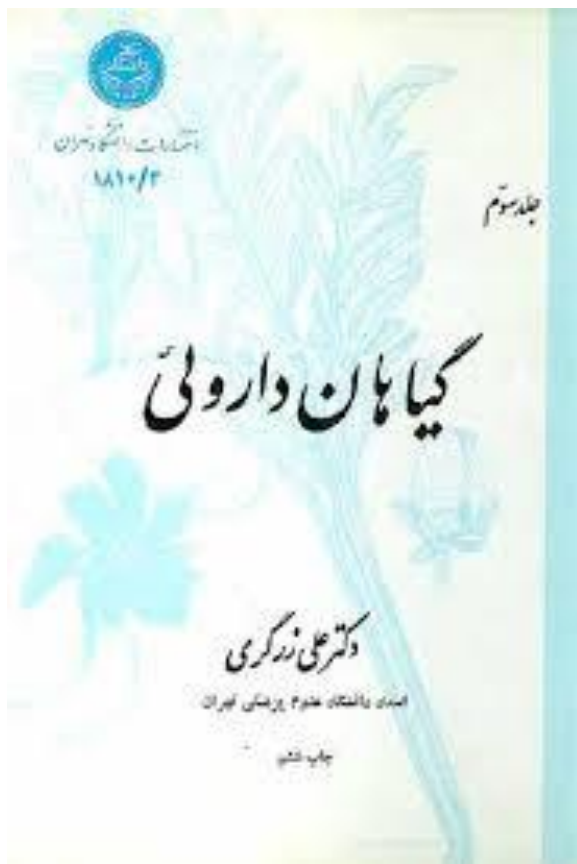
▶ فصل دهم : در بیان معرفت افعال و صفات ادویه مفرده

▶ حدود ۱۷۰۰ مفرده

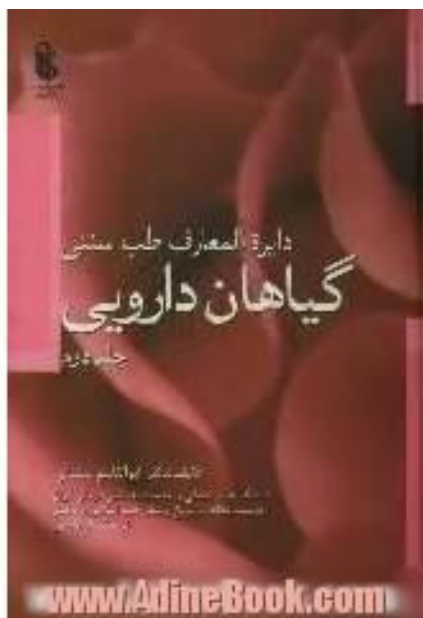
گیاهان دارویی

- ▶ دکتر علی زرگری
- ▶ دوره پنج جلدی کتاب "گیاهان دارویی" که توسط انتشارات دانشگاه تهران به چاپ رسیده است،
- ▶ اولین منبع علمی و آکادمیک ایران در زمینه شناخت فیتوشیمیایی و فارماکولوژیک گیاهان دارویی شناخته می شود.

دایره المعارف طب سنتی (گیاهان دارویی)

- ▶ دکتر ابوالقاسم سلطانی
- ▶ گیاهان طب سنتی
- ▶ گیاهان دارویی مفید ایران
- ▶ گیاهان دارویی خارجی

متداولترین گیاهان دارویی سنتی ایران

▶ دکتر غلامرضا امین

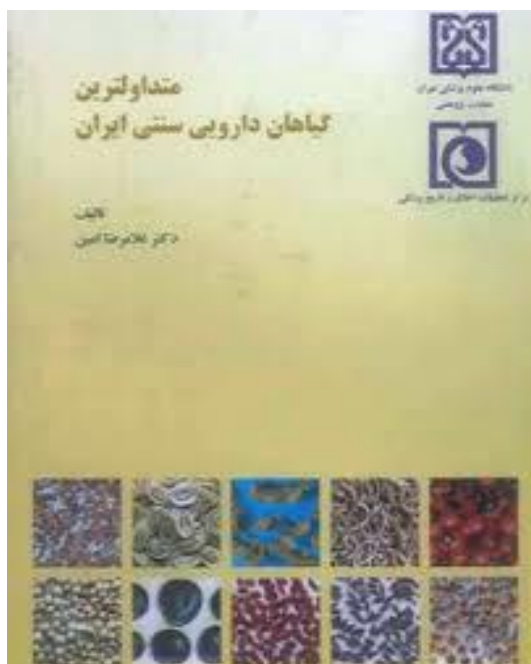
▶ حدود ۲۳۰ گیاه

▶ عکس

▶ نام علمی

▶ نام انگلیسی

▶ خانواده گیاهی

گیاهان دارویی و گیاه درمانی

▶ دکتر صالحی سورمقی

▶ ۳ جلد

▶ جلد اول: شرایط استفاده صحیح از گیاهان دارویی

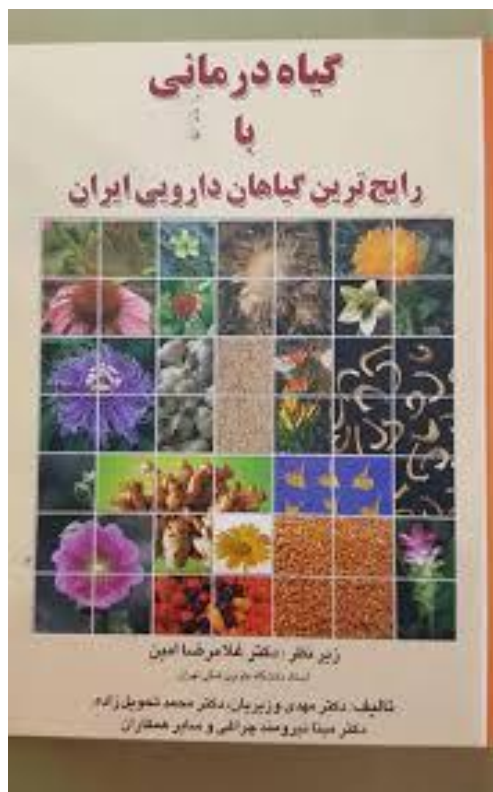
▶ جلد دوم: طب گیاهی

▶ در جلد سوم از کتاب قانون و مخزن الادویه نیز استفاده شده است

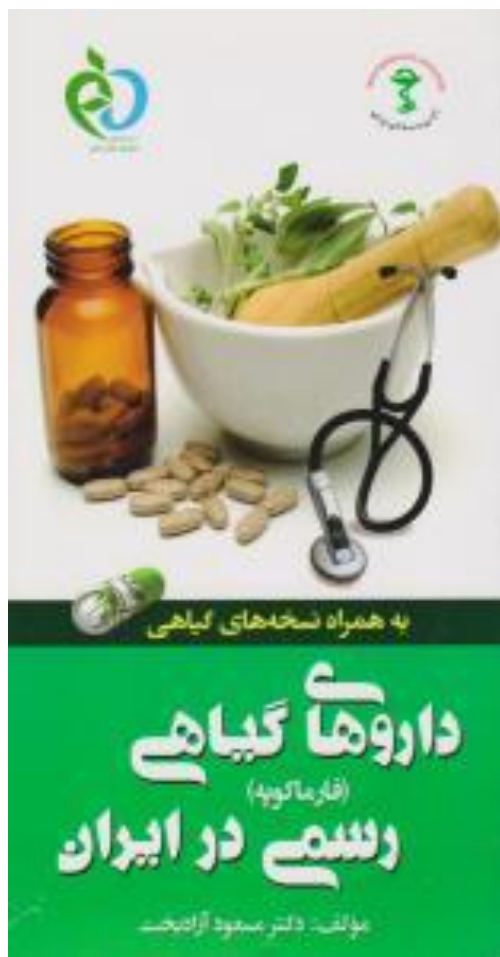

گیاه درمانی با رایج ترین گیاهان دارویی ایران

- ▶ تالیف: دکتر وزیریان، دکتر تحویل زاده، دکتر نیرومند، دکتر یوسف بیک
- ▶ کاربرد غیر رسمی، هومیوپاتی، طب سنتی
- ▶ نحوه آماده سازی
- ▶ فرآورده های دارویی

داروهای گیاهی رسمی در ایران فارماکوپه به همراه نسخه های گیاهی

▶ نام نویسنده : دکتر آزادبخت

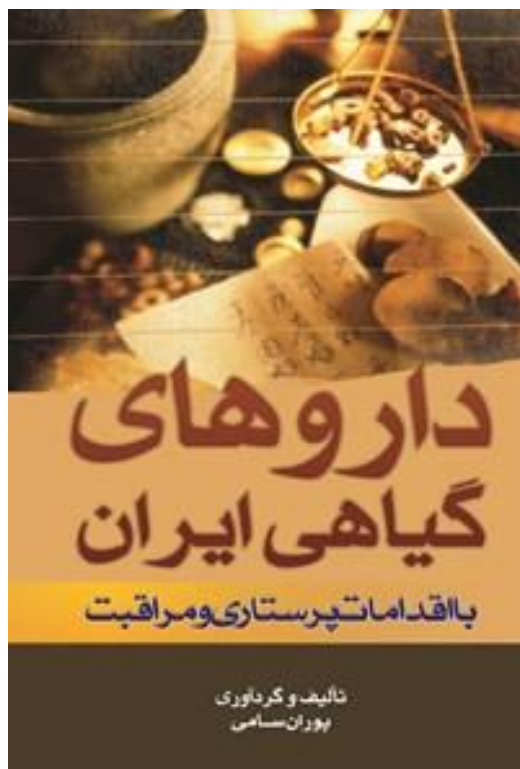
▶ دسته بندی داروها براساس بیماری

▶ فرآورده های دارویی

داروهای گیاهی ایران با اقدامات پرستاری و مراقبت

► تالیف و گردآوری: پوران سامی

► طرز تهیه داروهای گیاهی

گیاه درمانی "درمان بیماریها توسط گیاهان

▶ ژان ولنه

▶ احمد امامی، محمد رضا شمس اردکانی

▶ ۳ جلد

کتاب مرجع گیاهان دارویی

► نویسنده: دکتر احمد امامی

► دو جلد

► بیش از ۷۰۰ گیاه

► جایزه اثر برگزیده کتاب سال (۳۲ دوره)

داروهای گیاهی رسمی ایران

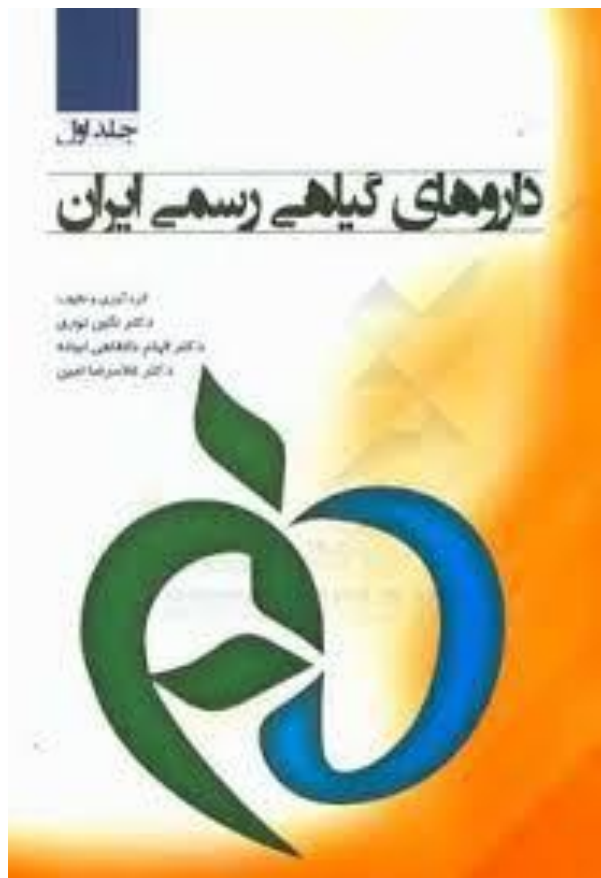
گردآوری و تالیف:

دکتر غلامرضا امین و...

جلد ۱ ▶

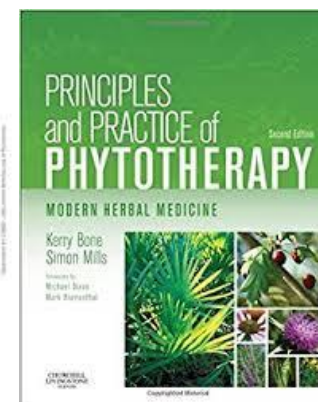
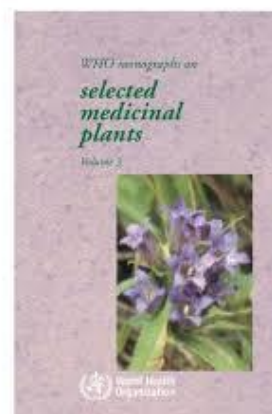
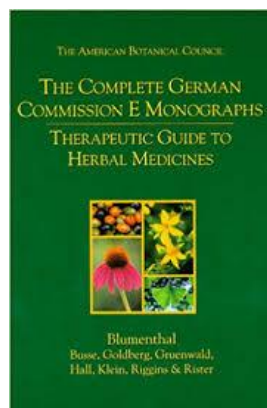
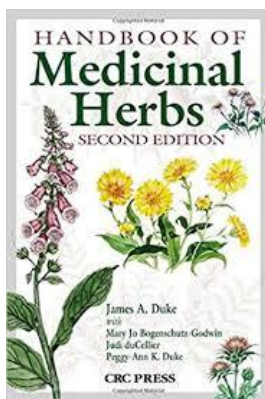
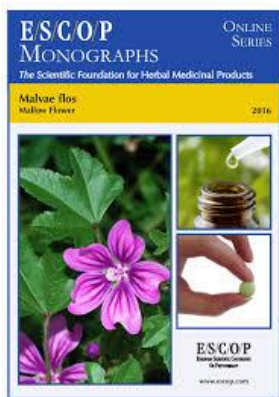
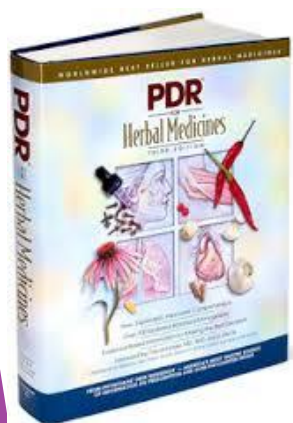
۱۳ فصل ▶

۵ پیوست

منابع مفردات گیاهی در طب نوین

- ▶ [PDR for herbal medicines](#)
- ▶ E/S/C/O/P Monographs: The Scientific Foundation for Herbal Medicinal Products
- ▶ Handbook of medicinal herbs ([James A. Duke](#))
- ▶ The Complete German Commission E Monographs: Therapeutic Guide to Herbal Medicines
- ▶ WHO Monographs on Selected Medicinal Plants
- ▶ Principles and practice of phytotherapy

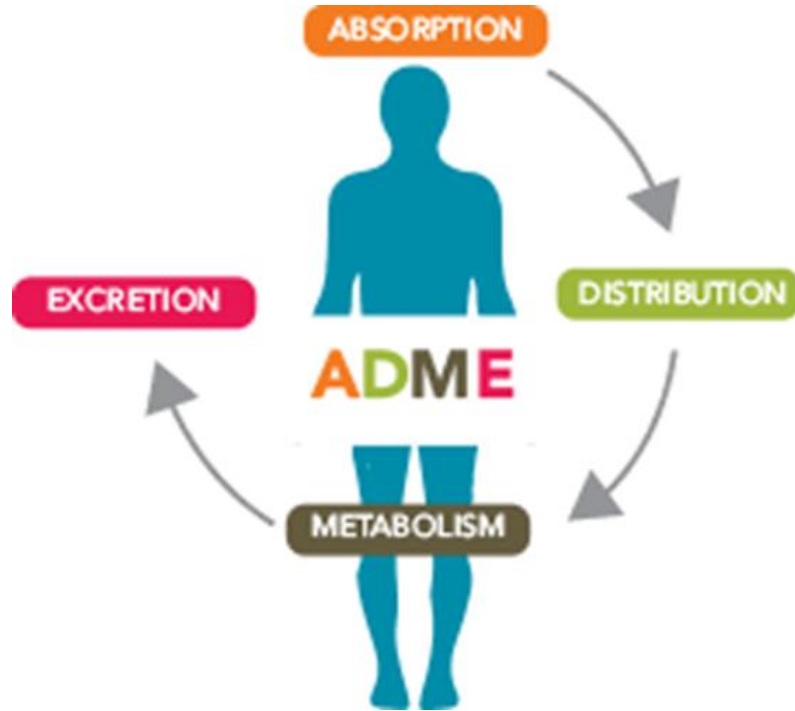
مکانیسم تداخلات

- ▶ تداخلات فارماکوکینتیکی
- ▶ اثر و رفتار بدن بر روی داروها
- ▶ تداخلات فارماکودینامیکی
- ▶ اثرات داروها بر بدن

تداخلات فارماکو کینتیکی

ADME

جذب: Absorption ▶

توزیع: Distribution ▶

زیست ترا دیسی: Metabolism ▶

حذف: Excretion ▶

جذب

❖ کربوهیدراتهای هیدروکلائیدی

▶ موسیلاژ ها

▶ صمغ ها

❖ پلی فنولها

▶ تانن ها

سمیت ها و عوارض مصرف فرآورده های گیاهی بر جنین

- ▶ ترا توژن
- ▶ تغییرات هورمونی
- ▶ محرک های رحمی
- ▶ سقط آورها
- ▶ قاعده آورها

ٲراتوژن ها

زرشک

- ▶ نام عربی: امرباریس
- ▶ نام علمی: *Berberis vulgaris* L.
- ▶ خانواده: زرشک: Berberidaceae
- ▶ بخش مورد استفاده: میوه و ریشه (آرغیس)
- ▶ طبیعت: میوه: سرد و خشک در سوم. ریشه: گرم در اول و خشک در دوم
- ▶ افعال و خواص: میوه: قاطع صفرا، مقوی دل و جگر و معده. ریشه: مفتح
- ▶ قدر شربت: میوه: ۲۰ مثقال. ریشه ۲ مثقال
- ▶ اثرات مهم: ریشه: نقص عملکرد کبد، یرقان، نقرس، روماتیسم، مالاریا و لشمانیوز
- ▶ میزان مصرف: میوه ۵ گرم. ریشه ۱ گرم.
- ▶ عوارض جانبی: اسهال و استفراغ در مصرف زیاد
- ▶ منع مصرف: بارداری و شیر دهی (باعث جابجایی بیلی روبین از آلبومین می شود)
- ▶ نکات قابل توجه: احتیاط در التهاب دستگاه گوارش
- ▶ فرآورده دارویی: شربت امرباریس

تغییرات هورمونی

انیسون

- ▶ نام عربی: بزرالرازیانج الرومی
- ▶ نام فارسی: بادیان رومی و زیره رومی
- ▶ نام علمی: *Pimpinella anisum* L.
- ▶ خانواده: چتریان: (Umbellifera) Apiaceae
- ▶ بخش مورد استفاده: میوه
- ▶ طبیعت: گرم در دویّم و خشک در سیّم
- ▶ افعال و خواص: تحلیل قراقر ریح در معده و سایر اعضا
- ▶ قدر شربت: از دو درهم تا پنج درهم. معادل (۷-۳۵ گرم)
- ▶ اثرات مهم: ضد اسپاسم، مقوی معده
- ▶ منع مصرف: بارداری، آلرژی،

فرآورده‌های دارویی

برطرف کننده درد و اسپاسم دوران قاعدگی

▶ عصاره خشک گیاهان

▶ انیسون

▶ کرفس

▶ زعفران

رازیانه

▶ نام عربی: رازیانج - بادیان

▶ نام علمی: *Foeniculum vulgare* L.

▶ خانواده: چتریان: (Umbellifera) Apiaceae

▶ بخش مورد استفاده: میوه و برگ و ریشه

▶ طبیعت: اول سیّم گرم و در آخر اول خشک و بقراط گرم در دویم و خشک در اول دانسته

▶ افعال و خواص: مقوی معده و محلل ریح و اخلاط غلیظه

▶ قدر شربت: از تخم آن ۱ تا ۲ مثقال (۵-۱۰ گرم) و از بیخ آن در مطبوعات ۲ تا ۳ مثقال (۱۰-۱۵ گرم)

▶ اثرات مهم: کاهش چربی و فشار و قند خون، مدر، ضد اسپاسم، مقوی معده

▶ میزان مصرف: دانه ۱ مثقال، ریشه ۲ مثقال

▶ تداخلات: مانع از جذب سیپروفلوکساسین می شود

▶ منع مصرف: بارداری، آلرژی،

▶ نکات قابل توجه: مصرف مقدار زیاد تشنج آور است.

فرآورده‌های دارویی

► شیکوریدین

► اجزاء و مواد موثره: عصاره ریشه کاسنی ، دانه شنبلیله و اسانس رازیانه

► مشخصه ها: بی اشتهائی ، احساس ضعف عمومی ، تامین کننده قسمتی از املاح و ویتامین های مورد نیاز بدن در دوران نقاهت بیماران و تغذیه سالمندان ، بی نظمی های گوارشی ، کبدی و صفراوی

► موارد مصرف : اشتها آور، مقوی

► شیر افزا

► اجزاء و مواد موثره: رازیانه، شنبلیله و زیره

محرک های رحمی

زوفاف

- ▶ نام عربی: زوفاف
- ▶ نام علمی : *Nepeta bracteata* Benth.
- ▶ خانواده: نعنا: Lamiaceae
- ▶ بخش مورد استفاده: سرشاخه های گلدار
- ▶ طبیعت: گرم و خشک در دوم
- ▶ افعال و خواص: ملطف و مسهل بلغم و مخرج ریح غلیظه، مفید در سرفه مزمن و ربو
- ▶ قدر شربت: ۴ تا ۵ درم (۲۵-۲۰ گرم)
- ▶ اثرات مهم: بر طرف کننده آسم ، ضد نفخ ، اسپاسم و خلط آور
- ▶ میزان مصرف: ۱۰ گرم از گیاه را همراه یک لیوان اب ۵ دقیقه جوشانده سپس صاف کرده گرما گرم میل شود.
- ▶ تداخلات: افزایش اثر مسکن ها و خواب آورها
- ▶ منع مصرف: در بارداری
- ▶ نکات قابل توجه: قاعده آور، سقط کننده
- ▶ فرآورده دارویی: شربت، قطره

شربت زوفا

رازک

▶ اجزاء فرآورده:

▶ زوفا

▶ بنفشه

▶ پنیرک

▶ ختمی

▶ آویشن

▶ عناب

▶ شیرین بیان

▶ انجیر

▶ عسل

نیاک

▶ اجزاء فرآورده:

▶ زوفا

▶ بنفشه

▶ پنیرک

▶ گل گاوزبان

▶ گل نیلوفر

▶ انجیر

▶ عسل

شوید

نام عربی: شبت

نام علمی: *Anethum graveolens* L.

خانواده: چتریان: Apiaceae

بخش مورد استفاده: میوه و کل اندام هوایی

طبیعت: در آخر دوم گرم و اول دوم خشک

افعال و خواص: مفتح ، مدر

قدر شربت: ۸ درم (۲۰ گرم)

اثرات مهم: کاهش چربی و فشار و قند خون، مدر، ضد اسپاسم، مقوی معده

عوارض جانبی: حساسبت به نور

منع مصرف: بارداری، آلرژی،

نکات قابل توجه: مصرف مداوم باعث ضعف مغز و چشم می شود

فرآورده دارویی: قطره دیلسان، گل کریپ، آنتوم، اسلیم کوییک

روغن شبت

خواص دارو

- ▶ ملطف
- ▶ مسخن
- ▶ محلل
- ▶ نافع در درد مفاصل
- ▶ درد بافت های عصبی
- ▶ دردهای ناشی از برودت

اجزای دارو

- ▶ شوید تازه
- ▶ تخم شوید
- ▶ روغن کنجد

تخم جعفری

- ▶ نام عربی: حزا بَرّی
- ▶ نام علمی: *Petroselinum hortense*.
- ▶ خانواده: چتریان: *Apiaceae*
- ▶ بخش مورد استفاده: میوه و کل اندام هوایی
- ▶ طبیعت: گرم و خشک در سوم
- ▶ افعال و خواص: مقوی معده، محلل ریح و مسخن گرده و مثانه
- ▶ قدر شربت: ۳ درم (۱۵ گرم)
- ▶ اثرات مهم: تب بر، مدر، ضد نفخ، مقوی معده
- ▶ عوارض جانبی: در نوع غیر ایرانی دارای آپپول، می باشد که خطر سقط جنین دارد.
- ▶ منع مصرف: بارداری،
- ▶ نکات قابل توجه: زیر میزان ۲۰۰ گرم مصرف شود.

تخم کرفس

- ▶ نام عربی: شبت
- ▶ نام علمی: *Apium graveolens L.*
- ▶ خانواده: چتریان: *Apiaceae*
- ▶ بخش مورد استفاده: میوه و کل اندام هوایی
- ▶ طبیعت: در آخر دوم گرم و اول دوم خشک
- ▶ افعال و خواص: مفتح و محلل
- ▶ قدر شربت: ۸ درم (۲۰ گرم)
- ▶ اثرات مهم: مدر، ضد رماتیسم
- ▶ منع مصرف: بارداری،
- ▶ فرآورده دارویی: منستروگل، اسلیم کوییک

شنبلیله

Trigonella foenum graecum

► تاریخچه:

دانه‌ی گیاه شنبلیله ، برای قرن‌ها به عنوان ادویه در آشپزی و در طب سنتی برای درمان کورک، دیابت، سلولیتیس و سل به کار می‌رفته است .

► منبع جغرافیایی:

شنبلیله، بومی نواحی مدیترانه است. در نواحی اکراین، هند و چین به طور وسیع کشت می‌گردد. بیش‌ترین صادرات این گیاه، از طریق کشت در کشورهای هند، مراکش، چین و ترکیه صورت می‌گیرد.

گلیکوگل

▶ اجزاء فراورده:

▶ مریم گلی ، تخم شنبلیله، پوست دارچین و پودر ریشه جینسنگ

▶ موارد مصرف :

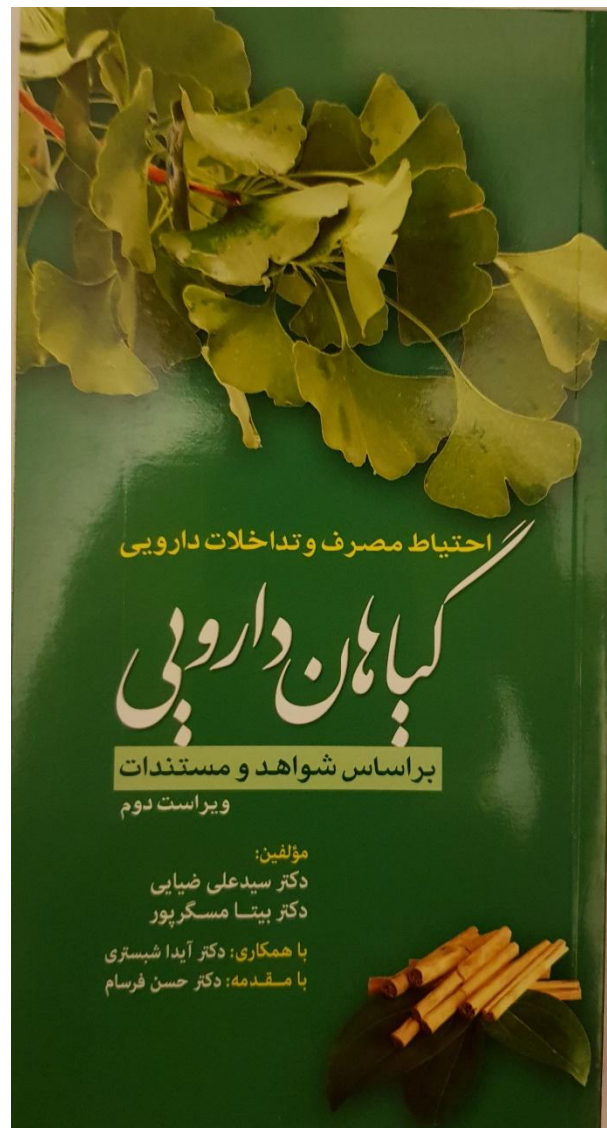
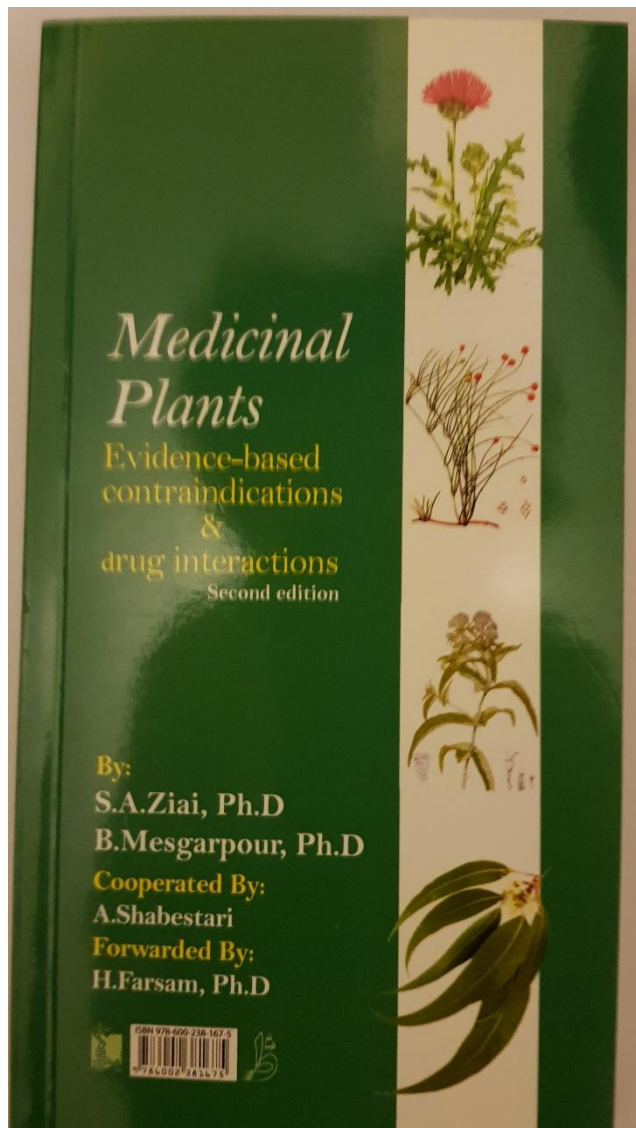
▶ داروی کمکی پایین آورنده قند خون

▶ کاهش تعریق

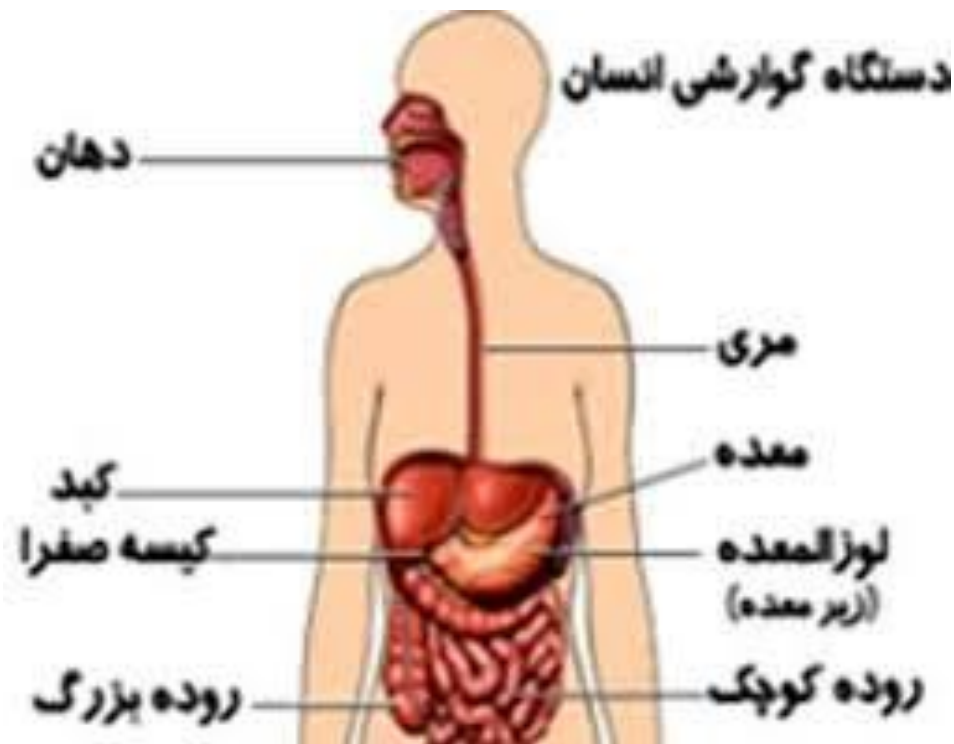
منابع

- ▶ مخزن الادویه: سید محمد حسین عقیلی علوی خراسانی شیرازی
- ▶ گیاهان دارویی و گیاه درمانی: دکتر محمد حسین صالحی سورمقی
- ▶ دائرة المعارف طب سنتی گیاهان دارویی: دکتر ابوالقاسم سلطانی
- ▶ گیاهان دارویی: دکتر هادی صمصام شریعت
- ▶ فرهنگ گیاهان دارویی: جیمز.آ.دوک
- ▶ گیاه درمانی: ژان ولنه
- ▶ متداولترین گیاهان دارویی سنتی ایران: دکتر غلامرضا امین
- ▶ کاربردهای درمانی گیاهان دارویی: دکتر فرحناز خلیقی سیگارودی
- ▶ اصول و کاربرد گیاه درمانی: دکتر محمد علی معصومی
- ▶ راهنمای تداخلات گیاهان دارویی با داروهای شیمیایی: دکتر فرحناز خلیقی سیگارودی
- ▶ احتیاط مصرف و تداخلات دارویی گیاهان دارویی: دکتر سید علی ضیایی، دکتر بیتا مسگرپور
- ▶ قانون ابن سینا

گیاهان دارویی و داروهای گیاهی پر کاربرد در درمان بیماریهای دستگاه گوارش

بیماریها و اختلالات دستگاه گوارش

دهان و دندان

معدة

روده

کبد

فرآورده های موثر بر دهان و دندان

سه دسته داری

► موضعی برای التهاب و آفت دهان

► دهان شویه ها

► ضد دردها

آفت دهان ولته

▶ قطره و ژل ایرال وکس (گل دارو)

▶ **موارد مصرف:** برطرف کننده التهابات لته و آفت دهان ، التهابات لته ناشی از دندان های مصنوعی و پلاک های فلزی توصیه می گردد.

▶ **اجزاء فرآورده:** هر گرم ژل یا هر میلی لیتر از محلول محتوی ۱۷۰ میلی گرم عصاره خشک ریوند و ۱۰ میلی گرم اسید سالیسیک می باشد.

▶ **مواد موثره ریوند:** آنتراگلیکوزیدها، گلیکوزیدها، رئین و مقادیر قابل توجهی تانن (گلوکوالین و اسید گالیک) می باشد.

▶ **منع مصرف:** کودکان زیر ۷ سال، بارداری و شیردهی

▶ **موارد احتیاط:** در افراد حساس به داروهای گیاهی مصرف آن توصیه نمی شود.

▶ **عوارض جانبی:** مصرف بیش از حد آن ممکن است موجب تحریک مخاط لته و دهان شود.

آفت دهان ولته

▶ ژل سالویزان (گل دارو)

- ▶ **موارد مصرف:** درمان موضعی عوارض التهابی ، میکروبی و دردناک لثه و آفت مخاط دهان.
- ▶ **اجزاء فرآورده:** در هر ۱۵ گرم ژل سالویزان ۲۸٪ عصاره هیدروالکلی گیاه مریم گلی وجود دارد.
- ▶ **مواد موثره:** برگهای گیاه مریم گلی دارای ۸٪ - ۳٪ تانن های نوع کاتشین (سالویاتانن) و اسید های فنولیک ، منو ترین ها (۳۰٪ - ۱۵٪) ، بتا توجون، تیمول ، سینئول و تانن محلول در آب می باشد .
- ▶ **موارد منع مصرف:** در خانمهای باردار و شیرده توصیه نمی شود.
- ▶ **موارد احتیاط:** در افراد حساس به داروهای گیاهی .
- ▶ **عوارض جانبی:** مصرف بیش از حد مقدار تعیین شده می تواند موجب خشکی دهان شود.

مریم گلی

نام عربی:

نام علمی: *Salvia officinalis* L.

خانواده: نعنا: Lamiaceae

بخش مورد استفاده: سرشاخه هوایی، ریشه

طبیعت:

افعال و خواص:

قدر شربت:

اثرات مهم: کاهش دهنده قند خون، آرام بخش، مقوی معده، ضد نفخ، قاعده آور

میزان مصرف: ۵-۱۰ گرم دم کرده

عوارض جانبی: تشنج، تاکیکاردی، گرگرفتگی (به علت داشتن توجون)

منع مصرف: بارداری، در شیردهی (کاهش جریان شیر)

آفت دهان ولثه

▶ قطره و خمیر دهانی میرتکس

▶ **موارد مصرف:** درمان آفت‌های مینور

▶ **اجزاء فرآورده:** حاوی اسانس گیاه مورد *Myrtus communis* به میزان ۵۷/۷٪ می باشد .

▶ **مواد موثره :** روغنهای فرار مانند ۱ و ۸- سینئول ،آلفا پینن ، میرتنول ،لیمونن ،میرتول

▶ **موارد منع مصرف :** در صورت وجود التهاب مجاری گوارشی یا صفرائی و بیماریهای کبدی ،کودکان و مبتلایان به سرطان.

▶ **موارد احتیاط :** احتمال بروز واکنشهای آلرژیک وجود دارد .

▶ **عوارض جانبی:** در موارد نادر موجب تهوع ،استفراغ و اسهال می گردد. در نوزادان و کودکان موجب اسپاسم حنجره ، اسپاسم برونش ، حملات شبه آسم و حتی نارسایی تنفسی می گردد .

تبخال

► کرم بالمرا (اهورادارو) و ژل ملیسان (گل دارو)

► موارد مصرف: درمان تبخال ناشی از ویروس هرپس سیمپلکس نوع یک

► اجزاء فرآورده: عصاره خشک برگ بادرنجبویه

► مواد موثره : بادرنجبویه دارای فلاونوئیدهای کوئرسیترین، رامنوسیتترین، گلیکوزیدهای اپی

ژنین، کامفرول، اسید رزمارینیک (تا ۴٪) و اسیدهای کافئیک و کلروژنیک با پیوندهای

گلیکوزیدی، تری ترپنها، روغن فرار (سیترونالال، ژرانیال، نرال و سزکوئی ترپنها بتا کاریوفیلن) می باشد.

► موارد منع مصرف : کودکان زیر یک سال • حساسیت شدید به مواد تشکیل دهنده دارو

► موارد احتیاط : در افراد حساس به داروهای گیاهی .

بادرنجبویه

Melissa officinalis
(Lamiaceae)
(Lemon Balm)

▶ ملیس

Asperugo procumbens
(Boraginaceae)

Madwort

▶ بادرنبویه: علف چسبک: علف هرز مزارع و باغات

در اکثر نقاط ایران می باشد.

▶ مدر، تقویت کننده و آرامبخش

مهمترین اثرات گزارش شده

- ▶ مقوی قلب، معده، رحم
- ▶ آرامبخش و خواب آور
- ▶ ضد نفخ، ضد درد، ضد تب، ضد اسپاسم
- ▶ ضد باکتری، ضد قارچ و ضد ویروس (هرپس و HIV)

بادرنجبویه

■ گرم و خشک در اواسط دوم

موارد منع مصرف

■ مصرف این گیاه برای افرادی که از اختلالات تیروئیدی رنج می‌برند توصیه نمی‌شود.

■ افرادی که دچار گلوکم یا همان آب سیاه هستند نیز نباید از این گیاه استفاده کنند چون امکان دارد فشار چشمشان بالا رفته و مشکلشان بدتر شود.

■ آقایانی که دچار ورم در پروستات هستند نیز باید از مصرف این گیاه بپرهیزند.

■ روغن گیاهی بادرنجبویه برای خانم‌های باردار و شیرده و همچنین کودکان مورد منع مصرف دارد.

دهان شویه ها

▶ قطره پرسیکا (پورسینا)

▶ **موارد مصرف:** پیشگیری از افزایش جرم روی دندانها ، پوسیدگی دندانها ، و خونریزی امراض لثه، ضد عفونی کننده دهان ، مسکن درد دندان و لثه

▶ اجزاء فرآورده:

Salvadora persian	٪۳۰	▶ 1- گیاه مسواک
Achillea millefolium	٪۲۵	▶ ۲-بومادران
Mentha spicata	٪۴۵	▶ ۳-نعناع

▶ **مواد موثره :** کلسیم ، فلوراید ، کلراید ، ترکیبات ، ایزوتیوسیانات ، تانن ، روغن های فرار (منتول و آزولن) و آلكالوئید آکیلئن

▶ **موارد احتیاط:** در افراد حساس به نعناع و بومادران احتمال بروز واکنشهای آلرژیک وجود دارد

▶ **مصرف در حاملگی و شیردهی:** ایمنی مصرف این فرآورده در دروان بارداری و شیردهی به اثبات نرسیده است با این وجود منافع آن در برابر مضار آن باید سنجیده شود ..

ضد دردها

▶ قطره دنتول (خرمان)

▶ موارد مصرف: درد دندان و عفونت دندان

▶ اجزاء فرآورده: مرزه خوزستانی

▶ مواد موثره: کارواکرول

ضد دردها

- ▶ دنتوگان (گیاه اسانس)، دنتاژل (سبز دارو)
- ▶ موارد مصرف: تسکین دهنده‌ی درد دندان‌ی که عامل آن پوسیدگی می‌باشد
- ▶ اجزاء فرآورده: اسانس میخک : *Caryophyllus aromaticus* و نعناع فلفلی : *Mentha piperita*
- ▶ مواد موثره: اوژنول
- ▶ موارد منع مصرف: در صورت وجود آبسه‌ی دندان‌ی هرگز استفاده نشود
- ▶ موارد احتیاط: در افراد حساس به اسانس‌ها.

سوءهاضمه

▶ گل گریپ (گل دارو)

▶ موارد مصرف: بادشکن، ضد نفخ و ضد قولنج روده ای کودکان

▶ اجزاء فرآورده: اسانس میوه شوید

▶ مواد موثره: کارون: Carvone همراه با دی هیدروکارون، لیمونن، آلفا و بتا فلاندرن، اوژنول، آنتول، میریستیسین، کاروئول و آلفا پی نن، و از دسته فلاونوئیدها کامپفرول، کومارین ها مانند اسکوپولتین و برگاپتن

▶ موارد منع مصرف: در کودکانی که به اسانس های گیاهی حساسیت دارند

▶ موارد احتیاط: در افراد حساس به داروهای گیاهی.

سوء هاضمه

- ▶ قطره خوراکی و کپسول نرم سوپر مینت (باریج اسانس)
- ▶ موارد مصرف: درمان سوء هاضمه، ضد نفخ: **carminative**، آنتی اسپاسمودیک و ضد درد، تقویت معده: **stomachic**
- ▶ اجزاء فرآورده: اسانس نعنا : **Mentha spicata**
- ▶ مواد موثره : کارون : **Carvone**
- ▶ موارد منع مصرف : مبتلایان به انسداد مجاری کیسه صفرا، کوله سیستیت و بیماری شدید کبد
- ▶ موارد احتیاط : بیماران مبتلا به ریفلاکس مری - معدی **GERD**
- ▶ عوارض جانبی: تحریک مخاطی با علائمی مانند تهوع و سوزش در بعضی از افراد

سوء هاضمه

▶ شربت رکولیک (نوتک فار)

▶ **موارد مصرف:** نفخ و سوء هاضمه، تنظیم عملکرد دستگاه گوارش، موثر در کاهش التهاب و

اسپاسم های سندرم روده تحریک پذیر: IBS

▶ **اجزاء فرآورده:** بابونه آلمانی، انیسون وعسل

▶ **مواد موثره :** آلفابیزابولول، آپی ژنین

▶ **موارد منع مصرف :** بارداری، کودکان زیر ۳ سال

▶ **موارد احتیاط :** دوران شیر دهی

▶ **تداخلات :** داروهای وارفارین و سیکلوسپورین

▶ **عوارض جانبی:** در مصرف مقادیر زیاد ممکن است ایجاد تهوع کند.

سوءهاضمه

▶ قطره آرومین (یاس دارو)، کپسول زینتوما (گل دارو)

▶ موارد مصرف: مشکلات گوارشی، سرما خوردگی و تهوع حاملگی و مسافرت

▶ اجزاء فرآورده: زنجبیل

▶ مواد موثره: جینجرول و شوگائول، گلیکوزیدها شامل اماروپانین، اناروزورین

▶ موارد منع مصرف: بارداری، کودکان زیر ۳ سال

▶ موارد احتیاط: سنگ صفرا

▶ تداخلات: داروهای ضد انعقاد مانند وارفارین

▶ عوارض جانبی: با مقادیر زیاد ممکن است فعالیت ترشحات دستگاه گوارش را افزایش دهد.

سوءهاضمه

▶ قرص د-رگلیس (ایران داروک)

▶ **موارد مصرف:** پیشگیری و درمان زخم معده و اثنی عشر، درمان ترشحات زیاد اسید معده، رفلاکس گاستروازوفازیل

▶ **اجزاء فرآورده:** ریشه گیاه شیرین بیان *Glycyrrhiza Glabra*

▶ **مواد موثره:** گلیسیریزین

▶ **موارد منع مصرف:** بیماران قلبی، بیماران مبتلا به فشار خون، بیماران دیابتی، افراد بسیار چاق، کودکان کمتر از ۶ سال، بارداری و شیردهی

▶ **موارد احتیاط:** سیروز کبدی

▶ **تداخلات:** گلیکوزیدهای قلبی، داروهای ضد آریتمی، مدرهای تیازیدی، اسپرونولاکتون، آمیلوراید، فرآورده های حاوی سنا، استروئیدهای کلاسیک خوراکی، هیدروکورتیزون موضعی، داروهای حاوی استروژن و آنتی استروژن در طولانی مدت

▶ **عوارض جانبی:** با مقادیر زیاد ممکن است فعالیت ترشحات دستگاه گوارش را افزایش دهد.

سوءهاضمه

▶ کارمینت

موارد مصرف: نفخ و دل درد، اسپاسم های گوارشی، نفخ و دل دردهای دوران قاعدگی، دیر هضم شدن غذا و روده تحریک پذیر

▶ **اجزاء فرآورده:** بادرنجبویه و نعنا و گشنیز

▶ نکات قابل توجه:

قطره حتماً باید با آب، شیر، آب میوه یا نوشابه رقیق و مصرف شود. دارو دارای اثر سریع بوده و پس از پانزده دقیقه، درد، نفخ و اسپاسم تسکین می یابد. در صورت سوءهاضمه دائمی می توان با هر وعده غذا دارو را مصرف نمود. استفاده روزی چند نوبت و به مدت طولانی بلامانع است. یکی از موارد استفاده مهم کارمینت در تسکین نفخ و دل دردهای دوران قاعدگی است که می توان هر چند نوبت بر حسب احتیاج در روز آن را مصرف نمود. قطره بدون نسخه در تمام داروخانه های ایران ارائه می شود. قطره با هیچ دارو و غذایی تداخل نداشته و می توان در هر شرایط آن را مصرف نمود.

یبوست constipation

علل یبوست

- ▶ نوع رژیم غذایی: نداشتن رژیم غذایی حاوی سبزیجات، میوه‌ها و سبوسه‌ها، کم مصرف کردن مایعات
- ▶ نداشتن فعالیت فیزیکی مناسب.
- ▶ مصرف برخی داروها مثل داروهای ضد فشار خون بالا و برخی داروهای پایین آورنده چربی‌های خون
- ▶ شرایط فیزیولوژیکی مثل حاملگی و افزایش سن.
- ▶ تعدادی از بیماری‌ها که با کاهش حرکت همراه است، مانند قطع نخاعی یا بیماری‌های عضلانی مثل دیستروفی ماهیچه‌ای، سندرم روده تحریک‌پذیر، بیماری‌های مرتبط با عضلات کف لگن خاصره،
- ▶ اختلالات افسردگی
- ▶ مصرف مواد مخدر و همچنین قرص‌های حاوی مواد مخدر همانند ترامادول و متادون

گیاهان دارویی در درمان یبوست

▶ اسفرزه

▶ سنا

▶ انجیر

▶ کرچک

▶ پوست خارجی گندم

اسفرزه

- ▶ نام عربی: بزر قطونا
- ▶ نام علمی : *Plantago ovata*
- ▶ خانواده: بارهنگ: *Plantaginaceae*
- ▶ بخش مورد استفاده: دانه، برگ
- ▶ طبیعت: در سوم سرد و در دوم تر
- ▶ افعال و خواص: مسکن تشنگی و حرارت ، ملین طبع (گرم مزاجان)
- ▶ قدر شربت: ۲ درم (۵ گرم)
- ▶ اثرات مهم: ضد باکتری، ضد تب، ملین، کاهش دهنده‌ی کلسترول، کاهش دهنده‌ی قند خون، پایین آورنده‌ی پر فشاری خون، قابض، کاهش دهنده‌ی اسید اوریک و مسهل.

قسمت مورد استفاده‌ی گیاه

▶ دانه‌های قایقی شکل که طول آن تا سه میلی‌متر می‌رسد .

▶ دانه‌های گیاه به رنگ خاکستری مایل به صورتی بوده که دارای خطی قهوه‌ای رنگ در طول قسمت مقعر می‌باشند .

▶ زمان جمع آوری این دانه‌ها، اواسط تابستان است .

▶ نام‌های دیگر آن، اسپرزه، اسپغول، سفیدخوش، شکم پاره، قارنی یارخ، قارنی یاروق، بذر قطور، بذر قطونا، حشیشه، البراغیث، تبکو، برگوشی است .

ترکیبات مهم

- ▶ موسیلاژ به میزان ۲۰ تا ۳۰ درصد، بر روی دانه‌ها قرار گرفته است.
- ▶ همچنین دانه‌ها دارای روغن ثابت، پروتئین و مقدار بسیار کمی از ایریدوئید از جمله آکوبین هستند.

نکات قابل توجه

▶ مصرف اسفرزه، حتماً باید با خوردن مقادیر مایعات یا آب زیادتراً حد معمولی، صورت گیرد.

▶ برای جلوگیری از کاهش جذب بعضی از مواد معدنی (از جمله کلسیم، منیزیم، مس و روی)، ویتامین B12، و داروها (گلوکزیدهای قلبی و مشتقات کومارین‌ها، کاربامازپین، لیتیم و...) حداقل فاصله زمانی ۲ ساعت رعایت شود.

▶ به کودکان زیر ۲ سال نیز نباید داده شود.

▶ منع مصرف: تنگی مجاری گوارش و انسداد روده

تذکر مهم

▶ در استعمال داخلی (خوراکی) هیچ وقت نباید تخم اسفرزه کوبیده شود.

▶ خوردن در حدود ۴۰ گرم تخم اسفرزه کوبیده شده موجب سرد شدن بدن و تخدیر و تنگی نفس و آشفته‌گی و سرانجام منجر به غش و توقف نبض و پس از مدتی احتمالا منجر به مرگ می‌شود.

فرآورده‌های گیاهی

▶ **پسیلیوم: دانه اسفرزه** (پورسینا، ایران داروک، دینه، نیاک، هربی دارو....)

▶ **مکانیسم اثر:** از طریق جذب آب، باعث حجیم شدن محتویات روده شده و با افزایش حرکات دودی شکل باعث تخلیه مدفوع می گردد.

▶ **موسیلیوم: (پوست دانه اسفرزه)**

▶ **فیبروگل: (پوست دانه اسفرزه)**

سنا

▶ نام عربی: سناء

▶ نام علمی : *Cassia angustifolia*

▶ خانواده: Fabaceae نخود

▶ بخش مورد استفاده: میوه و برگ

▶ طبیعت: در آخر دوم گرم و خشک

▶ افعال و خواص: مسهل سودا و بلغم و صفرا

▶ قدر شربت: ۲-۳ درهم (۵-۱۰ گرم)

▶ میزان مصرف: ۲ گرم

▶ تداخلات: مدرهای تیازیدی ، آدرنوکورتیکوسترئوئیدها ، ریشه شیرین بیان و گلیکوزیدهای قلبی

▶ عوارض جانبی: درد و کرامپ شکمی ، مصرف طولانی مدت و دوزهای بالا موجب از بین رفتن کارایی روده ها

▶ منع مصرف: در زنان باردار یا شیرده و نیز کودکان زیر ۱۲ سال.

نکات قابل توجه

▶ افراد مبتلا به انسداد روده، بیماری کرون، کولیت اولسراتیو، هموروئید یا زخم معده می بایستی از مصرف سنا خودداری کنند.

▶ در صورت مصرف داروهای قلبی، قبل از مصرف سنا حتما با پزشک خود مشورت کنید، چرا که امکان بروز تداخلات دارویی وقوع اختلالات قلبی وجود دارد.

▶ مصرف همزمان سنا با داروهای ادرارآور ممنوع می باشد چرا که این امر می تواند منجر به دفع بیش از حد پتاسیم از بدن شود.

▶ گاهی اوقات مصرف سنا با اسهال همراه می باشد، از اینرو بهتر است که به منظور آگاهی از نحوه واکنش بدن به تاثیرات این ماده مصرف آن را با دوزهای پایین آغاز کنید.

▶ معمولا هنگام مصرف آن، دل پیچه های جزئی رخ می دهد ولی اگر آن را همراه با تخم گشنیز، گل سرخ و گل ختمی و انیسون استفاده کنند، از ایجاد دل پیچه جلوگیری می شود.

فرآورده ها

سی لاکس C_LAX

موارد مصرف :این دارو برای برطرف ساختن کوتاه مدت یبوست بکار می رود

اجزاء فرآورده :قرص سی لاکس: برگ سنا و اسانس رازیانه یا گشنیز

مواد موثره :گلیکوزیدهای مشتقات هیدروکسی آنتراسن بر مبنای سنوزید B.

مکانیسم اثر : باتحریک و افزایش حرکات پرستالتیک روده و در نتیجه کاهش جذب آب و الکترولیتها شده و همچنین ترشح مایعات در روده بزرگ را از طریق تحریک ترشح فعال کلراید و مخاط افزایش می دهند .

عوارض جانبی:مقادیر زیاد سنا ممکن است ایجاد نفريت کند. استفاده طولانی از ملین های آنتراکینونی ایجاد وابستگی می نماید

تداخلات:مصرف فرآورده های حاوی سنا با گلیکوزیدهای قلبی دیژیتال ، ضد آریتمی ها ، استروژن ، ایندومتاسین ، نیفدیپین تداخل اثر دارد .

کرچک

نام عربی: خرّوع

نام علمی: *Ricinus Communis* L.

نام عمومی: Castor

خانواده: فرفیون Euphorbiaceae

بخش مورد استفاده: دانه های میوه

طبیعت: گرم و خشک در دوم

افعال و خواص: محلل و ملین و مسهل بلغم

قدر شربت: ۵ تا ۱۰ عدد مقشر

اثرات مهم: مسهل

میزان مصرف: ۵-۶ میلی لیتر

عوارض جانبی: کولیت، اسهال و استفراغ

تداخلات: گلیکوزیدهای قلبی

منع مصرف: بیماری های التهابی حاد روده، [انسداد روده](#)، آپاندیسیت و درد های شکمی با منشاء ناشناخته منع مصرف دارد و مصرف آن در [دوران بارداری](#)، شیردهی و در اطفال زیر ۱۲ سال نیز توصیه نمی شود.

نکات قابل توجه: بر اساس گزارشهای کتاب گینس در سال ۲۰۰۷، این گیاه سمی ترین گیاه در جهان محسوب شده بود.

فرآورده دارویی: ژلاکس (دانا)، لاگزاریسین (دینه)، لوبری تیدی (تولید دارو)، کاستورکس (باریج اسانس)

گندم

پودر دینه برن

➤ **موارد مصرف:** یبوست، کاهش وزن، سندرم روده تحریک پذیر (IBS)

➤ **اجزاء فرآورده:** سبوس گندم

➤ **مواد موثره:** سلولز، همی سلولز، پروتئین، مواد معدنی (پتاسیم، منیزیم، روی، فسفر) و ویتامین ها (E، B1، B2، ویتامین B6، بیوتین، فولیک اسید) می باشد.

➤ **روش مصرف:** ترجیحا نیم ساعت قبل از هر وعده غذایی، دو تا سه قاشق غذاخوری پودر دینه برن همراه با شیر یا آب میوه (جهت صبحانه) و یا با دوغ، ماست، سالاد (جهت نهار یا شام) میل شود، در غیر اینصورت همراه با انواع غذاها می تواند مصرف گردد. در هر بار استفاده، مصرف ۲ لیوان آب یا سایر مایعات توصیه می شود.

➤ **تداخلات:** کاهش اثر برخی از داروها مانند دیگوکسین، داروهای خوراکی باید یک ساعت قبل و یا چهار ساعت بعد از مصرف برن، استفاده شوند.

اسهال غیر عفونی

پلانتاژل

▶ گرانول در ساشه (دینه)

لومکس

▶ قطره و کپسول (باریج اسانس)

پلانتاژل

➤ موارد مصرف: پلانتاژل در کمک به درمان اسهال های غیر عفونی به کار می رود .

➤ اجزاء فرآورده :

➤ ۱- دانه بارهنگ Plantago major ۴۰٪

➤ ۲- برگ نعناع Mentha sp ۵٪

➤ مواد موثره : تانن ، صمغ ، موسیلاژ ، اسانس نعناع .

➤ تداخل دارویی : گرانول پلانتاژل با داروهای ضد اسهال ، مانند دیفنوکسیلات (به علت امکان انسداد روده ها) نباید مصرف گردد

➤ مقدار مصرف : کودکان : یک قاشق مرباخوری در نصف استکان آب جوش ، چهار تا پنج نوبت در روز

➤ بزرگسالان : دو قاشق مرباخوری در نصف استکان آب جوش ، چهار تا پنج نوبت در روز .

➤ موارد احتیاط : مصرف مقادیر زیاد و بیش از مقدار درمانی این فرآورده موجب لینت مزاج شدید و کاهش فشار خون می گردد .

➤ موارد منع مصرف : این فرآورده در افراد حساس به بارهنگ و نعناع و همچنین در اسهال خونی منع مصرف دارد .

➤ مصرف در حاملگی و شیردهی : ایمنی مصرف این فرآورده در دوران بارداری و شیردهی به اثبات نرسیده است با این وجود منافع آن در برابر مضار آن باید سنجیده شود .

بارهنگ

▶ نام عربی: لسان الحمل

▶ نام علمی: *Plantago major* L.

▶ خانواده: بارهنگ: Plantaginaceae

▶ بخش مورد استفاده: برگ و دانه و ریشه

▶ طبیعت: در دوم سرد و خشک

▶ افعال و خواص: حابس نزف الدم، رعاف

▶ قدر شربت: ۳ درهم (۸ گرم)

▶ عوارض جانبی:

▶ میزان مصرف: برگ: ۲-۴ گرم با یک لیوان آب تا حد جوشاندن حرارت می دهیم و پس از ۱۰ دقیقه صاف کرده میل می کنیم. دانه: ۵-۱۵ گرم در یک لیوان آب ریخته به هم زده میل می کنیم.

▶ تداخلات: به علت موسیلاژ فراوان جذب لیتیم را مهار می نماید.

▶ منع مصرف: در بیماری ایلئوس و تنگی مری، بارداری و شیر دهی

▶ نکات قابل توجه: در هنگام مصرف بارهنگ، باید مقدار زیاد مایعات نوشید تا موسیلاژ روی سطح دانه ها، بخوبی متورم شوند و از متراکم شدن در معده و روده جلوگیری شود.

اثرات مهم

- ▶ درمان یبوست و اسهال
- ▶ ترشح کننده اسید اوریک در ادرار

نکات قابل توجه

- ▶ در هنگام مصرف بارهنگ، باید مقدار زیاد مایعات نوشید تا موسیلاژ روی سطح دانه ها ، بخوبی متورم شوند و از متراکم شدن در معده و روده جلوگیری شود.
- ▶ منع مصرف: در بیماری ایلئوس و تنگی مری،
- ▶ بارداری و شیر دهی، چون روغن دانه که شباهتی به روغن خردل دارد، باعث تحریک رحم شده و با حالت مسهلی که ایجاد می کند، ممکن است مشکل ساز شود.

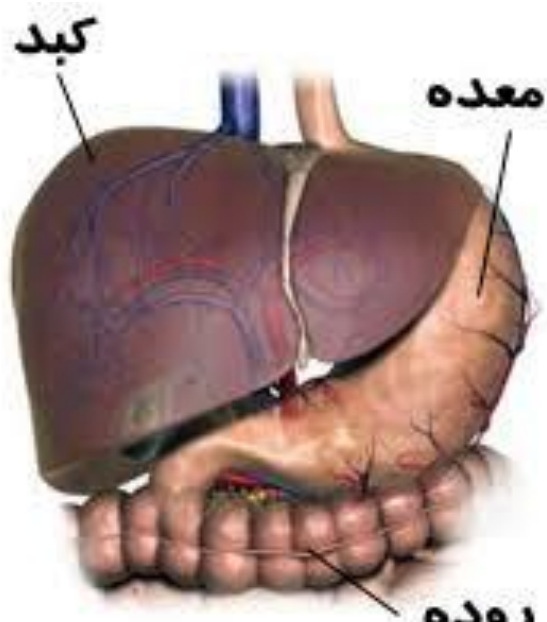

شربت بارهنگ (ماژ)

- ▶ شربت ماژ فرآورده ای برگرفته از طب سنتی ایران است
- ▶ که از عصاره آبی بارهنگ (*Plantago major L*). به روش علمی تهیه و فرموله شده است.
- ▶ آثار فارماکولوژی :
- ▶ مقوی کبد حار و طحال و کلیه و مفتاح سدد آنها می باشد
- ▶ همچنین در رفع قروح امعا و حابس خونریزی آن و رفع فساد هضم موثر است.
- ▶ براساس یک مطالعه بالینی اخیر در درمان کهیر حاد و رفع خارش آن موثر است.

آنچه برای کبد مضر است

- ▶ روی هم خوردن غذاها به نحوی که یک نوع هضم نشده نوع بعدی را روی آن بخورند.
- ▶ خوردن آب سرد بلافاصله روی غذا- بعد از حمام- بعد از جماع- بعد از ورزش
- ▶ حرکات شدید در حالت پری معده
- ▶ خوردن شیرینی های مفرط

خار مریم

نام عربی: عَکْرَب

نام علمی: *Silybum marianum* L.

خانواده: کاسنی: Asteraceae

بخش مورد استفاده: دانه ها

طبیعت: در دوم گرم و در اول خشک

افعال و خواص: مانند حَرَشَف، بغایت مقوی باه

اثرات مهم: درمان حمایتی در بیماریهای التهابی و مزمن کبد، صفرا آور، کاهش چربی و کلسترول

میزان مصرف: ۱۲-۱۵ گرم

عارضه جانبی: ملین

تداخلات: کاهش اثر مترونیدازول، یوهمبین و فنتولامین

نکات قابل توجه: تاثیر در آزمونهای عملکردی کبدی

منع مصرف: حساسیت به تیره کاسنی،

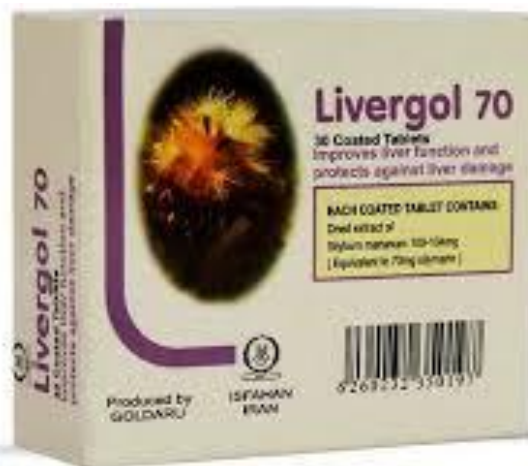
فرآورده دارویی: قرص لیورگل، لیوومارین، سیلارین. سیلیمارین: قرص و قطره

فرآورده دارویی

► سیلیمارین: قرص و قطره (زردبند)

► قرص لیور گل (گل دارو)

► لیوومارین (داروپخش)

آرتیشو (کنگر فرنگی)

▶ نام عربی: حَرْشَف

▶ نام علمی: *Cynara scolymus* L.

▶ خانواده: کاسنی: Asteraceae

▶ بخش مورد استفاده: اندام هوایی، ریشه

▶ طبیعت: در دوم گرم و در اول خشک

▶ افعال و خواص: مدر بول

▶ اثرات مهم: حل سنگ صفرا، کاهش کلسترول و چربی، محافظ کبد، کاهش قند

▶ عوارض جانبی: درماتیت (حساسیت پوستی)

▶ تداخلات: با داروهای کاهنده کلسترول

▶ منع مصرف: آلرژی و حساسیت به تیره کاسنی، انسداد مجاری صفراوی

▶ فرآورده دارویی: آترومد-بی، تیشوک، سینابایل، سینار، سینارکول، سینارول، لیپوران

فرآورده دارویی

▶ آترومد بی (باریج اسانس)

▶ اجزاء فرآورده:

▶ عصاره برگ کنگر فرنگی: Artichoke Leaf Extract

▶ ماده موثره: سینارین

▶ موارد مصرف:

▶ آنتی اکسیدان و محافظ کبد،

▶ پیشگیری از تصلب شرایین: Atherosclerosis

▶ سوء هاضمه عملکردی: Functional dyspepsia

▶ موارد منع مصرف:

▶ انسداد مسیر صفراوی، وجود حساسیت نسبت به گیاهان خانواده کاسنی

▶ در صورت وجود سنگ کیسه صفرا فقط زیر نظر پزشک مورد استفاده قرار گیرد.

کاسنی

▶ نام عربی: هندبا

▶ نام علمی : *Cichorium intybus* L.

▶ خانواده: کاسنی: Asteraceae

▶ بخش مورد استفاده: کلیه اندامهای گیاه بویژه ریشه و برگ و دانه

▶ افعال و خواص: مفتح و مسکن حدت صفرا و خون

▶ قدر شربت: ۲-۵ درهم

▶ اثرات مهم: صفرا آور، محافظ کبد، کاهش دهنده کلسترول و قند خون، مقوی قلب

▶ میزان مصرف: ۳-۵ گرم پودر ریشه. ۱۰ گرم برگ و ساقه و گل ۵-۱۰ دقیقه جوشانده شود با نبات یا عسل میل شود.

▶ تداخلات: افزایش اثر آنتی آنژین پیریدیل

▶ منع مصرف: حساسیت به تیره کاسنی، انسداد مجاری صفراوی، بارداری

▶ فرآورده دارویی: آنتوم، شیکوریدین

بخش مورد استفاده

- ▶ کلیه اندامهای گیاه بویژه ریشه و برگ و دانه
- ▶ طبیعت:
- ▶ برگ تازه: در آخر اول سرد و تر و با اجزاء حاره لطیفه که از شستن زائل می گردد.
- ▶ تخم کاسنی: در دوم سرد و خشک،
- ▶ ریشه : در اول گرم و در دوم خشک

شاهتره

- ▶ نام عربی: شاهترج، سلطان البقول
- ▶ نام علمی: *Fumaria officinalis* L.
- ▶ خانواده: شاهتره : Fumariaceae
- ▶ بخش مورد استفاده: سرشاخه
- ▶ طبیعت: مرکب القوا و معتدل
- ▶ افعال و خواص: مفتاح سده کبد و مقوی کبد و معده
- ▶ قدر شربت: ۳-۵ درم (۱۰-۱۵ گرم)
- ▶ اثرات مهم: تسهیل کننده اعمال کبدی، تصفیه کننده خون، ضد اسپاسم، صفراآور و کاهش دهنده صفرا
- ▶ میزان مصرف: ۲-۴ گرم به صورت دم کرده
- ▶ عوارض جانبی: در مصرف دارویی و عادی عوارض جانبی ندارد.
- ▶ فرآورده دارویی: آنتوم

فرآورده دارویی

آنتوم

اجزاء :

- عصاره دانه و برگ شوید (*Anethum Graveolens*)
- عصاره ریشه کاسنی (*Cichorium Intybus*)
- عصاره شاهتره (*Fumaria Parviflora*)
- عصاره لیمو عمانی (*Citrus Aurantifolia sp*)
- مصارف درمانی: کاهش کلسترول و تری گلیسیریدها
- پیشگیری و درمان آترواسکلروز

شیکوریدین

اجزاء :

- عصاره ریشه کاسنی (*Cichorium Intybus*)
- دانه شنبلیله (*Trigonella foenum-graecum*)
- اسانس رازیانه: *Foeniculum vulgare*
- موارد مصرف: اشتها آور و مقوی

زردچوبه

- ▶ نام عربی: عروق الصفر
- ▶ نام علمی: *Curcuma longa* L.
- ▶ خانواده: زنجبیل : Zingiberaceae
- ▶ بخش مورد استفاده: ریشه
- ▶ طبیعت: در سوم گرم و خشک
- ▶ افعال و خواص: جالی و مفتح سده جگر
- ▶ قدر شربت: ۲ درم
- ▶ اثرات مهم: محافظ کبد، ضد درد، ضد آرتريت، ضد اسپاسم، کاهش چربی خون
- ▶ میزان مصرف: ۳ گرم
- ▶ تداخلات: ضد انعقادهای خوراکی (وارفارين) و NSAIDs، زخم معده
- ▶ منع مصرف: التهاب حاد و سنگ صفرا،
- ▶ نکات قابل توجه: بانوانی که قصد بارداری دارند به خاطر مهار لقاح از مصرف زیاد خودداری شود
- ▶ فرآورده دارویی: پماد اکبر ۲، پماد آلفا، کپسول فیتوآرتريت

فرآورده دارویی

▶ قرص کورکوما (زردچوبه)

▶ موارد مصرف:

▶ آنتی اکسیدان قوی - محافظ کبد - سوء هاضمه و اختلالات صفراوی - التهاب و درد مفاصل

▶ تداخلات دارویی:

▶ داروهای ضد انعقاد و ضد پلاکت مانند آسپیرین، کلوپیدوگرل، هپارین، انوکساپارین، وارفارین و...

▶ منع مصرف:

▶ بارداری، شیردهی، کودکان زیر ۱۲ سال

کاربرد داروهای گیاهی در بیماریهای قلبی-عروقی

- ▶ حفظ سلامت قلب
- ▶ کاهش فشار خون
- ▶ حفظ سلامت عروق

انار

➤ نام عمومی: Pomegranate

➤ نام عربی: رُمان

➤ نام علمی: *Punica granatum*

➤ خانواده: انار: Punicaceae

➤ بخش مورد استفاده: برگها، میوه، گل، پوست میوه و ریشه

➤ طبیعت: شیرین (سرد و تر)، ترش (سرد و خشک)، میخوش (معتدل)

➤ افعال و خواص: مولد خلط صالح، جالی، تقویت معده و کبد و طحال، مدر بول، صفرا آور

➤ اثرات مهم: ضد سرطان، جلوگیری از تصلب شرائین، کاهش دهنده چربی و قند خون، افزایش تعداد و حرکت اسپرم و....

➤ عوارض جانبی: نفاخ

➤ منع مصرف: زخم معده

➤ نکات قابل توجه:

➤ فرآورده دارویی:

قرص انار امین

➤ موارد مصرف:

➤ آنتی اکسیدان

➤ کمک به حفظ سلامت قلب و عروق

➤ پیشگیری و درمان انواع سرطان مانند پروستات ، پوست ، سینه و کولون

➤ کاهش فشارخون

➤ اجزاء فرآورده: عصاره خشک پوست میوه انار

➤ نکات قابل توجه:

➤ در دوران بارداری، شیردهی و در کودکان با نظر پزشک مصرف شود.
اگر داروی دیگری مصرف می کنید با پزشک یا داروساز مشورت نمایید.

سرخ ولیک

▶ نام علمی: *Crataegus* spp.

▶ نام عربی: زُعرور

▶ خانواده: گل سرخ: Rosaceae

▶ نام انگلیسی: Hawthorn

▶ بخش مورد استفاده: سرشاخه های گلدار، برگ، میوه

منبع جغرافیایی

- ▶ بومی اوپا
- ▶ از بلغارستان ، آلبانی، رومانی و لهستان صادر می گردد.
- ▶ زالزالک جزء داروهای مندرج در فارماکوپه های فرانسه، آلمان، بلژیک، سوئیس و روسیه است.

زُعرور

- ▶ طبیعت: در آخر دوم سرد و در اول خشک و بعضی تر دانسته‌اند. (۱)
- ▶ افعال و خواص: با غذائیت و مسمن و قابض و مسکن حدت صفرا و خون و قی و مقوی معده و کبد حار
- ▶ قدر شربت: مقدار شربت از آب آن تا بیست و پنج درم (۵/۶۲ گرم) و از جرم آن دوازده مثقال (۶۰ گرم)

ترکیبات مهم

- ▶ آمین های مقوی قلب (مانند **تیرامین**)
- ▶ پلی فنولها: فلاونوئیدها (مانند **هایپروزید** ، روتین ، ویتکسین)
- ▶ پرو سیانیدین ها و آنتوسیانیدها
- ▶ تری ترین ها
- ▶ کولین و استیل کولین
- ▶ مشتقات پورین
- ▶ تانن
- ▶ ویتامین های گروه B و C

خواص درمانی

- ▶ تقویت کننده قلب (گل ها)
- ▶ درمان نارسایی قلب مراحل ۱ و ۲. (میوه).
- ▶ کاهش فشار خون، (با اتساع عروق
- ▶ تثبیت کلاژن: استحکام تاندون ها و بیماریهای دهان و دندان و مفاصل
- ▶ کاهش کلسترول
- ▶ تصلب شرایین (کاهش اندازه پلاک های آترواسکلروزی)
- ▶ دیورتیکی ملایم
- ▶ کاهش اسیداوریک
- ▶ آرامبخش: بیقراری و بی خوابیهای ناشی از یائسگی
- ▶ درمان اسهال (میوه)

مکانیسم اثر

- ▶ با اثر وقفه‌ای روی آنزیم تبدیل کننده آنژیوتانسین I به آنژیوتانسین II ، افزایش جریان خون کرونر : تقویت قلب
- ▶ با افزایش جریان خون داخلی : عملکرد بهتر کلیه ها (مدر)، سر (آرامبخش)
- ▶ کاهش جریان خون محیطی و اتساع عروق خونی : کاهش فشار خون
- ▶ با اثر مهارری روی آنزیم فسفو دی استراز، مجموعا دارای اثر اینوتروپ مثبت و کرونوتروپ منفی می باشند.

عوارض جانبی

- ▶ در برخی موارد، عوارضی نظیر تهوع، خستگی، تعریق و راشهای جلدی گزارش شده است
- ▶ در مصرف زیاد و ایجاد مسمومیت: برادی کاردی و دیپرسیون تنفسی

تداخلات

- ▶ در صورت مصرف گلیکوزیدهای قلبی (مانند دیگوکسین) دوز آن، تحت نظر پزشک کاهش یابد .
- ▶ این دارو دارای عملکرد مشابه داروهای آنتی آریتمی کلاس III می باشد ، از مصرف همزمان خودداری شود .
- ▶ در استفاده همزمان این دارو با داروهای ضد پلاکت (مانند وارفارین) ، بررسی آزمایشات مربوط به انعقاد توسط پزشک توصیه می گردد .
- ▶ از استفاده همزمان با Cisapride خودداری شود .

منع مصرف

- ▶ در کودکان زیر ۱۲ سال مصرف نشود .
- ▶ در سه ماهه اول بارداری منع مصرف دارد .

داروهای موجود در بازار دارویی

▶ کاردیوتون (دینه)

▶ موارد مصرف : تقویت کننده قلب ، پایین آورنده فشار خون

▶ روش مصرف : ۳ بار در روز هر بار ۱ یا ۲ قرص ، نیم ساعت پیش از غذا ، برای حداقل ۶ هفته

تقویت کننده قلب، پایین آورنده فشار خون

کراتاگوس

(ایران داروک)

➤ موارد مصرف :

➤ بهبود تپش قلب با منشأ عصبی و اضطرابی

➤ پایین آورنده فشار خون

➤ به عنوان دارویی موثر در ناراحتی احتقانی قلب (CHF) و آنژین صدری کاربرد دارد.

➤ هشدار مصرف :

➤ مصرف همزمان این دارو با داروهای آنتی آریتمی Class III توصیه نمی شود.

➤ مصرف همزمان این دارو با دیگوکسین موجب افزایش آثار دیگوکسین می شود.

کراتاگل

(گل دارو)

► موارد مصرف :

► مؤثر در درمان نارسائی قلبی (تیپ ۲) و بی نظمی های ضربان قلب

► بهبود فشار خون بالا، نامنظمی ضربان قلب و نارسائی عروق کرونر

► هشدار مصرف :

► با مقادیر زیاد ممکن است موجب هیپوتانسیون شود.

► منع مصرف:

بارداری

برگ زیتون

- نام عربی: شجر الزیتون
- نام علمی: *Olea europaea*
- خانواده: زیتون Oleaceae
- بخش مورد استفاده: برگها، میوه، ریشه
- طبیعت: برگ: گرم و خشک، میوه رسیده: گرم و تر
- افعال و خواص: میوه: سریع الاستحاله به خلط سودا و صفرا
- اثرات مهم: ضد سرطان، جلوگیری از تصلب شرائین، کاهش دهنده چربی و قند و اسید اوریک و فشار خون
- منع مصرف: سنگ مثانه و سنگ صفرا
- نکات قابل توجه: به دلیل درصدی از اسید چرب اشباع در سرما حالت ابری و یا جامد خواهد داشت.
- فرآورده دارویی: اولیوین، وازوگل

فرآورده دارویی برگ زیتون

قرص وازوگل (گل دارو)

موارد مصرف:

▶ پائین آورنده فشار خون ملایم

اجزاء فرآورده:

▶ عصاره خشک برگ زیتون

احتیاطات:

▶ بیماران دیابتی و تحت درمان با داروهای ضد دیابت و همچنین بیمارانی که داروهای ضد انعقاد مصرف می نمایند، این دارو را بایستی با احتیاط مصرف کنند.

موارد منع مصرف:

▶ مصرف این دارو در بیماران مبتلا به سنگ های صفراوی، منجر به اسپاسم مجاری می شود بنا براین از مصرف آن بایستی خودداری نمایند.

قرص اولیوین (باریج)

موارد مصرف:

▶ هایپرتانسیون

▶ هایپرلیپیدمی

▶ آنتی اکسیدان

▶ پیشگیری از تصلب شرائین

اجزاء فرآورده:

▶ عصاره خشک برگ زیتون

مواد مؤثره:

▶ فلاونوئیدها، اولئوروپین

بالنگو

▶ نام علمی: *lallemantia royleana*

▶ خانواده: نعنا [Lamiaceae](#)

▶ بخش مورد استفاده: دانه

▶ طبیعت: گرم و تر در درجه اول

▶ افعال و خواص: مقوی قلب و رفع توحش و خفقان

▶ قدر شربت: ۲ مثقال (۱۰ گرم)

▶ اثرات مهم: لینت بخش و مدر

شربت بالنگو

- ▶ دستور تهیه شربت بالنگو:
- ▶ -یک سوم لیوان گلاب یا عرق بیدمشک
- ▶ -دو سوم لیوان آب
- ▶ -یک قاشق مرباخوری شکر یا عسل
- ▶ -یک قاشق چای خوری تخم بالنگو

فرآورده دارویی

انواع ترکیبی

- ▶ ترانکی وال (دینه)
- ▶ نوراگل (گل دارو)
- ▶ میگراگل (گل دارو)
- ▶ والی فلور (نیاک)

ترانکی وال

▶ اجزاء فرآورده:

- عصاره ریشه سنبل الطیب 150mg *Valeriana officinalis*
- عصاره اندام هوایی گل ساعتی 100mg *Passiflora incarnata*
- پودر گل آذین ماده رازک 50 mg *Hummulus lupulus*
- پودر برگ بادرنجبویه 50mg *Melissa officinalis*

▶ موارد مصرف :

- ▶ آرام بخش
- رفع اختلالات خواب

نوراگل Neurogol

ترکیبات (در محصول) :

نام	نوراگل فورت	نوراگل
<i>Valerian</i> <i>Officinalis</i> Extract	320mg	160
<i>Melissa</i> <i>Officinalis</i> Extract	160mg	80

▶ ترکیبات :

▶ سنبل الطیب :

▶ بادرنجبویه :

▶ موارد مصرف :

▶ ضد اضطراب

▶ بیخوابی عصبی

▶ بهبود عوارض ناشی از فشارهای روحی

▶ (بی نظمی های ضربانات و تپش قلب)

میگراگل

▶ اجزاء فرآورده :

عصاره خشک سنبل الطیب، رازیانه، بید و بادرنجبویه

▶ مشخصه ها :

▶ - برطرف کننده و پیشگیری کننده از حملات میگرنی

- مناسب برای سردردهایی با منشأ عصبی

▶ موارد مصرف :

▶ برطرف کننده میگرن و سردرد های عصبی

والی فلور

▶ اجزاء فرآورده:

عصاره ریشه سنبل الطیب
عصاره اندام هوایی گل ساعتی

▶ موارد مصرف:

آرام بخش و ضد اضطراب

کندر

- ▶ نام عربی: لیبان
- ▶ نام علمی : Boswellia B.
- ▶ خانواده: بورسراسه
- ▶ بخش مورد استفاده: اولئوگم رزین
- ▶ طبیعت: گرم و خشک
- ▶ افعال و خواص: مقوی حافظه و هاضمه
- ▶ اثرات مهم: خلط آور، کاهنده قند، تقویت معده و کبد
- ▶ عوارض جانبی:.
- ▶ میزان مصرف: ۲۵۰ میلی گرم

▶ نکات قابل توجه: جویدن کندر مانند آدامس لثه را محکم می کند و بوی دهان را می زداید، و روایت شده برای قطع ادرار و بلغم می توانید از آن مصرف کنید.

▶ از قدیم بر مصرف کندر، بویژه در زنان باردار و تأثیر آن روی حافظه نوزاد، تأکید شده است. با توجه به تحقیقاتی که روی بیش از ۱۰۰ نفر از مادرانی انجام شده است که قبل از زایمان به مدت طولانی (۳ الی ۴ ماه) از کندر استفاده کرده اند، معلوم شد که مصرف بیش از حد آن موجب بیش فعالی کودکان آنها شده است، اما مادرانی که به مدت یک ماه یا کمتر از کندر استفاده کرده اند کودکانشان بیش فعال نشده و همچنین از هوش بالایی برخوردارند

فرآورده دارویی

ممورال

هرکپسول ممورال حاوی ۳۶۰ میلی گرم کندر و ۳۶ میلی گرم گرانول پودر ریشه زنجبیل می باشد.

زنجفیل

- ▶ نام عربی: زنجبیل
- ▶ نام علمی: *Zingiber officinale* Rose.
- ▶ خانواده: زنجبیل : Zingiberaceae
- ▶ بخش مورد استفاده: ریزوم
- ▶ طبیعت: گرم و خشک
- ▶ افعال و خواص: مقوی حافظه و هاضمه
- ▶ اثرات مهم: ضد تهوع بیماری مسافرت (motion sickness)، ضد نفخ، مسکن موضعی
- ▶ عوارض جانبی: مصرف دوزهای بالای گیاه باعث دپرسیون سیستم اعصاب مرکزی و آریتمی می شود.
- ▶ میزان مصرف: ۲-۴ گرم
- ▶ تداخلات: ضد پلاکت و ضد انعقادها
- ▶ منع مصرف: سنگ های صفراوی
- ▶ نکات قابل توجه: تغییر در نتایج آزمون های آزمایشگاهی، مصرف تازه آن آلرژی درماتیت تماسی، افزایش جذب روده ای داروها (فلفل سیاه، فلفل هندی، دارفلفل)، محرک ترشح اسید معده

قطره آرومین

خواص دارو

- ▶ اثر ضد التهاب
- ▶ اثر تقویت کننده سیستم ایمنی
- ▶ اثر ضد انعقادی
- ▶ اثر ضد میکروبی
- ▶ اثر کاهنده چربی

اجزای دارو

- ▶ عصاره زنجبیل

شریت جی روپ

اجزای دارو

▶ عصاره زنجبیل

▶ عسل طبی

منع مصرف

▶ برای افرادی که داروهای
ضد انعقاد مصرف می کنند

▶ در سنگ های صفراوی

▶ افراد حساس به زنجبیل

گیاهان دارویی و داروهای گیاهی پُرکاربرد در درمان بیماریهای دستگاه تنفسی

تقسیم بندی کاربرد درمانی

- ▶ حساسیت فصلی
- ▶ التهاب گلو
- ▶ ضد سرفه و خلط آور
- ▶ ضد عفونی کننده مجاری تنفسی

حساسیت فصلی

▶ اسپری آلرگل (گل دارو)

▶ موارد مصرف:

▶ بر طرف کننده حساسیت های فصلی

▶ آبریزش بینی

▶ سردرد سینوسی

▶ گرفتگی سینوسها و عطسه

▶ اجزاء فرآورده:

▶ عصاره خشک گزنه

▶ فلفل قرمز

▶ اسانس رزماری

▶ اسانس اکالیپتوس

▶ منتول

مواد منع مصرف

- ▶ حساسیت به هر یک از مواد متشکله فرآورده
- ▶ زیر ۱۲ سال مگر با توصیه پزشک معالج
- ▶ خونریزی بینی

نکات قابل توصیه

▶ از تماس محلول آلرگل با چشم خودداری کنید.

▶ چنانچه تماس یافت سریعاً با آب تمیز بشوئید.

▶ به منظور جلوگیری از آلودگی متقابل هر اسپری فرآورده را بایستی صرفاً یک فرد استفاده کند.

▶ چنانچه علامت آلرژی گرفتگی بینی و درد سینوس ها بیش از دو هفته ادامه یافت از مصرف آن خودداری و به پزشک خود مراجعه نمائید.

▶ دور از دسترس کودکان نگهداری شود.

گز نه

Urtica dioica

Talabir

- ▶ نام عربی: انجره
- ▶ طبیعت: در اول سوم گرم و خشک
- ▶ بخش مورد استفاده: برگ، دانه و ریشه
- ▶ رویشگاه: این گیاه در خرابه‌ها، باغ‌ها و مناطق مرطوب به حالت خودرو می‌روید
- ▶ ترکیبات شیمیایی:
- ▶ تانن، لسیتین، اسید فورمیک و از سرشاخه‌های این گیاه ماده قرمز رنگی به نام اورتی سین استخراج می‌شود.

موارد مصرف

▶ پاک کننده اخلاط سینه، ریه و معده است.

▶ اثر ضد التهاب دارد.

▶ گرفتگی های کبد را رفع می کند.

▶ برای درمان بیماری قند مفید است.

▶ در درمان کم خونی مؤثر است و تعداد گلبول های قرمز را زیاد می کند.

▶ در درمان آدنوم خوش خیم پروستات مؤثر است..

▶ معرق می باشد.

موارد منع مصرف

- ▶ گزینه اگر بیش از حد استفاده شود، ممکن است برای روده‌ها و کلیه‌ها مضر باشد. بنابراین بهتر است با صمغ عربی و کتیرا خورده شود.
- ▶ مقدار مصرف بیش از ۱۰ گرم در روز می‌تواند باعث بند آمدن ادرار شود.
- ▶ زنان باردار و کودکان باید از مصرف آن خودداری کنند.

التهاب گلو

▶ روتارین (قائم دارو)

▶ موارد مصرف:

▶ رفع لارنژیت و التهاب حلق

▶ درمان کننده عفونت گلو و ریه

▶ درمان اختلالات تنفسی و تنگی نفس و سرفه مزمن

▶ برطرف کننده گرفتگی و خشونت صدا

▶ مفید برای تارهای صوتی

▶ بازکننده صدا

▶ اجزاء فرآورده:

▶ بذر به دانه

به دانه

نام عربی: سَفَرَجَل

نام علمی: *Cydonia oblonga*

خانواده: رز: Rosaceae

بخش مورد استفاده: دانه و میوه

طبیعت: در دوم سرد و تر

افعال و خواص: رافع خشونت حلقوم و حلق و سرفه حار

قدر شربت: از لعاب آن تا ۲۰ مثقال (۱۰۰ گرم). دانه ۲ مثقال (۱۰ گرم).

اثرات مهم: لینت بخش، ضد سرفه

نحوه مصرف: به دانه در آب خیس خورده و مصرف شود.

عوارض جانبی: زیاد خوردن آن تضعف معده

تداخلات: به دانه بدلیل داشتن فیبر هیدروکلوییدی، موجب کاهش جذب روده ای داروها می شود.

نکات قابل توجه:

دانه به هرگز نباید خرد گردد زیرا آمیگدالین موجود در دانه هیدرولیز شده و تولید اسید سیانیدریک می کند که خطرناک می باشد.

چهار تخمه

▶ مخلوطی از دانه های

▶ بارهنگ،

▶ سپستان،

▶ قدومه

▶ و به دانه

▶ با نام چهار تخمه در طب عوام به عنوان ضد سرفه مصرف می شود.

داروهای گیاهی ضد التهاب مخاط گلو و دهان

▶ آلتادین

▶ شکل دارویی:

▶ قرص مکیدنی ۷۰۰ میلی گرمی

▶ ترکیبات موجود:

▶ عصاره گل ختمی

▶ عصاره تام شیرین بیان

▶ اسانس نعنا

▶ لیکوفار

▶ شکل دارویی:

▶ قرص مکیدنی ۷۰۰ میلی گرمی

▶ ترکیبات موجود:

▶ عصاره خشک شیرین

بیان

▶ اسانس اکالیپتوس

▶ فلفل قرمز

▶ منتول

ضد سرفه و خلط آور

▶ انواع ساده

▶ شربت برونکوتیدی (تولید دارو)

▶ شربت و قطره آوی پکت (دینه)

▶ هانی تیم (یاس دارو)

▶ انواع ترکیبی

▶ شربت برونکو باریج (باریج اسانس)

▶ کپسول تیموژل

▶ شربت تیمیان (مینا)

آویشن

نام عربی: حاشا

نام علمی: *Thymus spp*

خانواده: نعنا: *Lamiaceae*

بخش مورد استفاده: برگها

طبیعت: گرم و خشک در دوم

افعال و خواص: منقی سینه، تقویت معده و کبد و طحال و گرده، مدر حیض و بول و عرق و شیر و مخرج جنین

قدر شربت: ۲ مثقال تا ۵ درم (۱۰-۱۵ گرم)

بدل: ۱/۵ وزن صعتر کوهی

اثرات مهم: ضد سرفه و ضد اسپاسم، خلط آور، ضد نفخ، محرک معده، اشتها آور،

میزان مصرف: ۲ گرم از پودر رادر یک لیوان آب جوش ریخته پس از ۱۰ تا ۱۵ دقیقه صاف کرده گرما گرم میل شود.

عوارض جانبی: آلرژی خفیف

آویشن می تواند روند انعقاد خون را با تاخیر مواجه کند. بنابراین کسانی که قرار است تحت عمل جراحی قرار بگیرند، از دو هفته قبل از عمل جراحی، نباید آویشن استفاده کنند و همچنین در افرادی که وارفارین استفاده می کنند دقت کنند.

منع مصرف: کم کاری و پرکاری تیروئید، کولیت، نارسایی قلبی، در بارداری و شیر دهی

نکات قابل توجه: قاعده آور، سقط کننده

گونه های شاخص آویشن

آویشن باریک

(*Zizphora clinopodiodes*)

▶ در نواحی کوهستانی بخشهای
مرکزی ایران به فراوانی رویش
دارد.

آویشن باغی

(*Thymus Vulgaris*)

▶ آویشن اروپایی به ایران وارد
گردیده و کشت شده است.

آویشن شیرازی

▶ نام عربی: صعتر

▶ نام علمی: *Zataria multiflora*

▶ خانواده: نعنا: Lamiaceae

▶ افعال: مفتاح سدد، مقطع، مجفف و محلل ریاخ و بلاغم و ملطف اغذیه غلیظه و منقی ریه و معده و جگر و امعا از رطوبات و بلاغم و مانع صعود ابخره به دماغ است.

فرآورده های دارویی

▶ شربت

▶ قطره

▶ ژل موضعی

▶ کرم واژینال

▶ کپسول

شربت بنفشه

► موارد مصرف:

► ضد سرفه، خلط آور، ضد تب، ضد التهاب گلو و نرم کننده حنجره، رفع گرفتگی صدا

► اجزاء فرآورده:

► عصاره آبی گل بنفشه *Viola odorata L.*، شکر سرخ *Saccharum officinarum*

► مواد موثره:

► موسیلاژ، فلاونوئید

► آثار دارویی - درمانی:

► نرم کننده

► نحوه و مقدار مصرف فرآورده:

► بزرگسالان: هر ۸ ساعت ۱ تا ۲ قاشق غذاخوری

► کودکان: هر ۸ ساعت ۱ تا ۲ قاشق مرباخوری

بنفشه

▶ نام عربی: بَنَفْسَج

▶ نام علمی : *Viola odorata*

▶ خانواده: بنفشه: *Violaceae*

▶ بخش مورد استفاده: سرشاخه هوایی و ریزوم

▶ طبیعت: سرد و تر

▶ افعال و خواص: مسهل صفرا به رفق

▶ قدر شربت: جرم آن ۵ مثقال (۲۵ گرم) ، در مطبوخ ۱۰ مثقال (۵۰ گرم)

▶ اثرات مهم: ضدالتهاب، خلط آور، مدر، خواب آور، مقوی اعصاب

▶ میزان مصرف: ۱/۵ گرم رادر یک لیوان اب جوش ریخته پس از ۱۰ تا ۱۵ دقیقه صاف کرده گرما گرم میل شود.

▶ تداخلات: داروهای کاهنده قند خون

▶ منع مصرف: در بارداری

▶ نکات قابل توجه: ریزوم دارای ویولین (آلکالوئید) که اثری مشابه امتین (تهوع آور) دارد.

پنیرک

- ▶ نام عربی: خبازی
- ▶ نام علمی: *Malva sylvestris* L.
- ▶ خانواده: پنیرک: *Malvaceae*
- ▶ بخش مورد استفاده: گلها و برگ
- ▶ طبیعت: معتدل
- ▶ افعال و خواص: ملین طبع، منضج و رادع و مدر بول
- ▶ قدر شربت: جرم ۲ درهم، آب آن ۵۰ درهم
- ▶ اثرات مهم: خلط آور و ضد سرفه، ضد درد و ضد التهاب، مدر
- ▶ میزان مصرف: ۵ گرم در آب سرد بمدت حداقل نیم ساعت خیسانده شود
- ▶ ویا یک لیوان آب در حال جوش روی آن ریخته درب آن را بپوشانیم بعد از ۱۵ دقیقه صاف کرده همراه یک قاشق عسل میل شود.
- ▶ عوارض جانبی:
- ▶ تداخلات: تمایل به اتصال به سایر داروها به دلیل موسیلاژ فراوان
- ▶ نکات قابل توجه: حداقل ۲ ساعت با فاصله از هر دارویی مصرف گردد.
- ▶ منع مصرف:

ختمی

- ▶ نام عربی: خطمی
- ▶ نام علمی: *Alcea lavateriflora*(DC).Boiss.
- ▶ خانواده: پنیرک: *Malvaceae*
- ▶ بخش مورد استفاده: برگ و گل، ریشه
- ▶ طبیعت: گرم به اعتدال
- ▶ افعال و خواص: محلل، منضج، رادع، مرخی، ملین
- ▶ قدر شربت: جرم ۱ مثقال، طبیح ۳۰ مثقال
- ▶ اثرات مهم: خلط آور و ضد سرفه
- ▶ میزان مصرف: ۵-۱۰ گرم در آب سرد بمدت حداقل نیم ساعت خیسانده شود
- ▶ تداخلات: تمایل به اتصال به سایر داروها به دلیل موسیلاژ فراوان
- ▶ نکات قابل توجه: حداقل ۲ ساعت با فاصله از هر دارویی مصرف گردد.

به لیمو

▶ نام علمی: *Aloysia citriodora* Palau

▶ خانواده: به لیمو: Verbenaceae

▶ ضد اضطراب، آنتی دپرسانت

▶ ضد التهاب، آنتی اکسیدانت

▶ ضد آسم، درمان کولیک و اختلالات هضم

▶ درمان سردردهای عصبی، آرام بخش

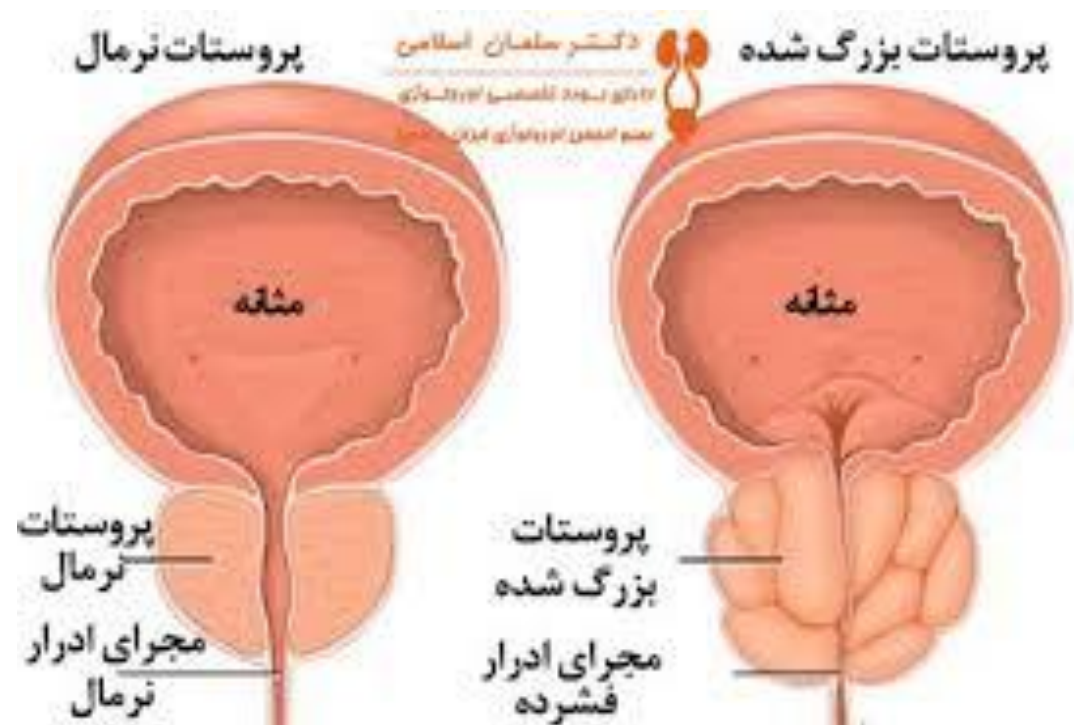
▶ درمان سرماخوردگی و سرفه یک قاشق غذاخوری برگ به لیمو را در قوری ریخته و آب با دمای ۸۰ درجه را به آن اضافه کرده و اجازه می دهیم که به مدت ۲۰ دقیقه دم بکشد

▶ تداخلات: با داروهای کاهنده ی قند خون،

داروهای گیاهی موثر بر دستگاه ادراری-تناسلی

هایپر پلازی خوش خیم پروستات

خارخاسک

▶ نام عربی: حَسَك

▶ نام علمی: *Tribulus terrestris* L.

▶ خانواده: اسپند: Zygophyllaceae

▶ طبیعت: مرکب القوا و در اول گرم و خشک

▶ مقدار مصرف: ۵-۱۰ گرم

▶ مهمترین اثرات: ادرار آور، سنگ شکن، ضدالتهاب، افزایش دهنده قوای جنسی، قاعده آور.

فرآورده دارویی

▶ قطره و قرص پروستاتان

▶ قطره سنکل

▶ قطره و قرص آفرودیت

قطره و قرص پروستاتان (گل دارو)

- ▶ اجزاء فرآورده: میوه خارخاسک، ریشه و برگ گزنه، تخم کدو بدون پوست، گل بابونه و میوه انیسون
- ▶ ماده موثره: استروئیدها (سیتوسترول)، اسکوپولتین، فنیل پروپان، ایزولکتین، پلی ساکاریدها و فلاتنوییدها، روغنهای فرار و اسیدهای چرب (اسید لینولئیک)
- ▶ موارد مصرف: هیپرپلازی پروستات، تکرر ادرار، سوزش و درد هنگام دفع ادرار
- ▶ عوارض جانبی: احتمال بروز اختلالات گوارشی و آلرژی وجود دارد.

قطره گیاهی

اورتان (پورسینا)، اورتیدین (باریج اسانس)

- ▶ اجزاء فرآورده: گیاه گزنه
- ▶ موارد مصرف: برطرف کننده مشکلات دفع ادرار در تورم پروستات درجه ۱ و ۲،
- ▶ عوارض جانبی: بطور بسیار محدود می تواند باعث حساسیت پوستی یا عوارضی چون اسهال، گاستریت و یا درد معده شود.
- ▶ موارد احتیاط: در صورتی که با حداقل یکماه مصرف مرتب مشکلات دفع ادرار کاسته نشد و یا تغییراتی در ادرار حاصل گردید به پزشک معالج خود مراجعه فرمائید.

قطره سنكل

- ▶ **اجزاء فرآورده:** عصاره هیدروالکلی میوه خارخاسک، رازیانه، برگ بو، تخم کدو، زیره سبز، کاکل ذرت و دم گیلان
- ▶ **ماده موثره:** فلاونوئیدها (**میسین**)
- ▶ **موارد مصرف:** دفع کننده سنگ های کلیه (تا قطر ۷ میلی متر) و تسهیل کننده دفع سنگ ریزه ها بعد از استفاده سنگ شکن
- ▶ **عوارض جانبی:** احتمال بروز افت فشار خون

قرص و قطره آفرودیت

▶ **اجزاء فرآورده:** میوه خارخاسک، زنجبیل، زعفران، دارچین

▶ **ماده موثره:** کوئرستین و کامفرول

▶ **موارد مصرف:** ناتوانی های جنسی (اختلال نعوظ) ، انزال زودرس ، کمبود تمایلات جنسی و عقیمی مردان . افزایش دهنده تمایلات جنسی در بانوان می باشد.

▶ **عوارض جانبی:** بیماران که نسبت به اسانس های گیاهی حساسیت نشان می دهند می بایستی این دارو را با احتیاط مصرف نمایند

▶ **مصرف در دوران بارداری و شیردهی :**
در زنان حامله نباید مصرف شود. مصرف در زنان شیرده بلامانع می باشد.

قطره خوراکی آوناسین

- ▶ اجزاء فرآورده: عصاره گیاه جو دو سر با نام علمی Avena Sativa
- ▶ ماده موثره: استروئید های ساپونینی شامل اونا کوزید A و B
- ▶ موارد مصرف: ناتوانی های جنسی (اختلال نعوظ) ، انزال زودرس مردان، آرام بخش، تنظیم کننده خواب
- ▶ عوارض جانبی: افرادی که سابقه حساسیت به غلات دارند
- ▶ اثرات مثبت قابل توجهی در ترک سیگار دارد.

اختلالات قاعدگی

▶ عوارض قبل از قاعدگی: سردرد، خستگی، نفخ، دل درد، حساسیت سینه ها و تغییر رفتاری (PMS) Premenstrual syndrome

▶ عوارض هنگام قاعدگی: دردها، پرپود سنگین و لکه بینی.

▶ عوارض یائسگی: گرگرفتگی، تعریق، مشکلات روحی و روانی، پوکی استخوان و عوارض قلبی، آکنه (جوش صورت)، پرمویی، کیست و فیبروم رحم و تخمدان

پنج انگشت

▶ نامهای دیگر: فلفل بری، گیاه زنان

▶ نام عربی: أثلق

▶ نام علمی: Vitex agnus- castus

▶ خانواده:

▶ طبیعت: گرم و خشک در دوم، برخی سرد و خشک دانسته اند

▶ مهمترین اثرات: برطرف کردن مشکلات قاعدگی و یائسگی

اختلالات قاعدگی و دیسمنوره

ویتاگنوس (پورسینا)

- ▶ اجزاء فرآورده: عصاره خشک میوه گیاه پنج انگشت
- ▶ مواد موثره: ویتکسین و ایزو ویتکسین
- ▶ موارد مصرف: درمان علائم یائسگی (گر گرفتگی، تعریق شبانه)، تنظیم اختلالات و رفع علائم قبل از قاعدگی (PMS)
- ▶ منع مصرف: بارداری

اگنوگل (گل دارو)

- ▶ اجزاء فرآورده: عصاره خشک میوه گیاه پنج انگشت
- ▶ مواد موثره: ویتکسین و ایزو ویتکسین
- ▶ موارد مصرف: درمان علائم یائسگی (گر گرفتگی، تعریق شبانه)، تنظیم اختلالات و رفع علائم قبل از قاعدگی (PMS)
- ▶ منع مصرف: با داروهای پروژسترونی و قرص های ضد بارداری و آنتاگونیست های دوپامین

قرص فمودین (دینه)

▶ اجزاء فرآورده: عصاره میوه پنج انگشت

▶ مواد موثره: ویتکسین

▶ موارد مصرف:

▶ بی نظمی های سیکل قاعدگی

▶ سندروم پیش از قاعدگی (PMS)

▶ دیسمنوره (قاعدگی دردناک)

▶ هایپرپرولاکتینمیا

▶ اختلالات ناشی از یائسگی

اختلالات قاعدگی و دیسمنوره

▶ منستروگل (گل دارو)

- ▶ اجزاء فرآورده: عصاره خشک گیاهان انیسون، کرفس و زعفران
- ▶ ماده موثره: **آنتول**، **استراگول**، متیل کاویکول، اپی ئین، اپی ژنین، میریستین، لیمونن، سینئول، سافرانال، کروسین و پیکروکروسین
- ▶ موارد مصرف: درد و اسپاسم پیش از قاعدگی و دوران قاعدگی، کاهش اختلالات یائسگی.

عفونتهای مجاری ادرار

مدریک (گل دارو)

اکوئیدیورت (پورسینا)

- ▶ اجزاء فرآورده: عصاره خشک اندام هوایی گیاه دم اسب
- ▶ مواد موثره: کوئرستین
- ▶ موارد مصرف: مشکلات مجاری ادرار ، پیشاب آور ملایم
- ▶ منع مصرف: با داروهای پروژسترونی و قرص های ضد بارداری و آنتاگونیست های دویامین

دم اسب

نام عربی: ذَنَبَ الْخَيْل

نام علمی: *Equisetum arvense*

خانواده: دم اسبیان: Equisetaceae

بخش مورد استفاده: اندام فوقانی تازه یا خشک شده

اثرات مهم: درمان سنگ کلیه، شکنندگی ناخن، پوشش زخم (موضعی)

مواد موثره: آلكالوئید و املاح معدنی مانند **سیلیس**، آلومینیوم و پتاسیم است. همچنین حاوی ساپونین است که نوعی از مهمترین آن به نام **اکوئی ستین** است.

عوارض جانبی: با توجه به مقادیر زیادی سیلیکای معدنی موجود در این گیاه و سمیت گزارش شده از جویدن ساقه های این گیاه، در دوز بالا مجاز نمی باشد.

تداخلات: گلیکوزیدی قلبی به نام دیژزیتوکسین و دیگوکسین، قرص لیتیم، داروهای ادرار آور

منع مصرف: بیماران قلبی و کلیوی، بارداری، شیردهی و کودکان

نکات قابل توجه: مصرف عصاره دم اسب با آدامس ترک سیگار یا برچسب های محتوی نیکوتین ممنوع است (به علت وجود مقادیری نیکوتین در گیاه دم اسب).

فرآورده دارویی: مدریک (گل دارو)، اکوئیدیورت (پورسینا)

یوری فکت

- ▶ نام: کران بری Cranberry
- ▶ نام علمی: *Vaccinium macrocarpon*
- ▶ خانواده: قره قاط: Ericaceae
- ▶ بخش مورد استفاده: میوه
- ▶ اثرات مهم: پیشگیری از ابتلا به عفونت های مجاری ادراری، کمک به کاهش اختلالات مجاری ادراری و علائم ناشی از آن
- ▶ مواد موثره: پرو آنتوسیانیدینها و اسیدهای فنلیک
- ▶ عوارض جانبی: واکنشهای آلرژیک
- ▶ تداخلات: وارفارین
- ▶ منع مصرف: افرادی که ریسک ابتلا به سنگهای کلیوی دارند
- ▶ نکات قابل توجه: استفاده از این فرآورده در کودکان توصیه نمی شود

داروهای گیاهی موثر بر پوست و مو

کالاندولا

▶ اجزاء: گل همیشه بهار (*Calendula officinalis*)

▶ موارد مصرف:

▶ درماتیت های آلرژیک و درماتیت ناشی از پرتودرمانی

▶ سوختگی های ادراری نوزادان

▶ آذردگی های جلدی ناشی از خراش ها و بریدگیهای سطحی

▶ خشکی و ترک های پوست

▶ گزیدگی حشرات

▶ پیشگیری و درمان آفتاب سوختگی

سالویگل (گل دارو)

▶ اجزاء: مریم گلی (*Salvia officinalis*)

▶ موارد مصرف:

▶ کم کننده ترشح عرق بدن در شرایط معمولی و دوران (یائسگی)

▶ خشکاننده شیر مادران

▶ خشکاننده شیر مادران با توقف شیر دهی

▶ هشدار مصرف :

▶ در دوران بارداری و شیردهی مجاز نمی باشد.

▶ مصرف این دارو در مردان برای یک دوره طولانی توصیه نمی شود.

مایکودرم

▶ **اجزاء:** اسانس درمنه (*Artemisia sieberi*)

▶ **موارد مصرف:** عفونت‌های قارچی سطحی پوست

▶ **مواد مؤثره:** آلفاتوجون

▶ **موارد منع مصرف:** دوران بارداری، شیردهی، کودکان / افراد مبتلا به تشنج

▶ **عوارض جانبی:** بروز واکنش‌های حساسیت پوستی مانند سوزش، خارش، بثورات جلدی در افراد مستعد

▶ **نکات قابل توصیه:**

▶ مانند سایر داروها، اسپری مایکودرم را از دید و دسترس اطفال دور نگهدارید.

▶ از اسپری نمودن فراورده روی زخم‌های باز و غشاهای مخاطی از جمله چشم اجتناب گردد.

▶ قبل از شروع مصرف مایکودرم، همچنین برای مصرف بیش از ۱۵ روز با پزشک یا داروساز مشورت نمایید.
بلافاصله پس از مصرف مایکودرم، در فرآورده را ببندید و دور از نور، در دمای ۱۵-۳۰ درجه سانتیگراد نگهداری نمایید.

رزماري

موارد مصرف:

- ▶ محلول (جلوگیری از ریزش موی سر و تقویت آن، جلوگیری از ریزش ابرو و تقویت آن، درمان شوره سر)
- ▶ پماد (تسکین دهنده دردهای عضلانی و مفصلی)

▶ اجزاء فرآورده: اسانس رزماری (*Rosmarinus officinalis*)

▶ مواد مؤثره: دی فنل رزماری، روزمانول

▶ موارد منع مصرف:

- ▶ محلول: دوران بارداری، مبتلایان به فشار خون بالا و سردردهای میگرنی

▶ نکات قابل توصیه:

- ▶ در افراد حساس به فرآورده های گیاهی پماد رزماری با احتیاط مصرف شود

هیرسوتان

▶ اجزاء فرآورده:

▶ تاتوره *Datura stramonium* L.

▶ بذرالبنج *Hyoscyamus niger* L.

▶ شوکران *Conium maculatum* L.

▶ **مواد موثره:** آلكالوئیدهای هیوسیامین

▶ **موارد مصرف:** برطرف کننده موهای زائد صورت

▶ **موارد احتیاط و منع مصرف:**

▶ در صورتی که روی پوست بریدگی یا آسیبی موجود است از مصرف آن خودداری شود.

▶ در افرادی که دچار آریتمی های قلبی یا گلوکوم هستند توصیه نمی شود.

▶ **عوارض جانبی:**

▶ در صورت مصرف بیش از حد مجاز، با جذب سیستمیک، موجب خشکی دهان، تاکیکاردی، گشادی مردمک، احتباس ادرار و در موارد بسیار نادر اختلال بینائی و هذیان گردد.

با سپاس فراوان از صبر و حوصله تان

